

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Opgericht door Kolonel

G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

Orgaan der Vereeniging

Het Koloniaal belang is een algemeen
Nederlandsch belang.

OOST EN WEST

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling f 1.50
 Voor Oost-Indië en het Buitenland - 4.—
 Afzonderlijke nummers - 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per regel f 0.15
 Bij plaatsing van 500 regels - 0.12 1/2
 „ „ „ 1000 „ - 0.10

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: **7a Heeregracht, Den Haag.**

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat.**

Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, **AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden Den Haag.**

Het hoofddoel der Vereeniging is

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het vorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f1.50 tot f5.— 'sjaars. (voor Indië en het buitenland minstens f2.50).

Zij die f5. of meer contributeeren of een gift in eenschenken van f100, zijn donateu.(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Nog een belangrijk voorstel. — Koloniale Praatjes. — Perskroniek. — Uit de Oost-Indische Mail. — West-Indische Berichten. — Van Vreemde Koloniën. — Ingezonden. — Boek-aankondiging. — Officiële berichten. — Inhoud tijdschriften. — Feuilleton.

Mededeelingen.

Van Boeatan.

Nu de tijd weer nadert tot het doen van inkoop voor het aanstaande Sint-Nicolaas-feest, wekt de Raad van Beheer van Boeatan alle belangstellenden vriendelijk, doch tevens met aandrang op tot een bezoek aan onze sedert eenige maanden opnieuw ingerichte permanente tentoonstelling- en verkooplokalen — Heulstraat 19, den Haag — van Oost- en West-Indische kunstnijverheid- en huisvuil-artikelen, waar zij een groote keuze zullen vinden van smaakvolle voorwerpen naar ieders gading en in alle prijzen, zoowel rijke en kostbare stukken als eenvoudige kleinigheden, die zeer geschikt zijn voor feestgeschenken.

Door deze aankopen helpt men tevens 't handwerk der Inlanders onzer Koloniën bevorderen.

Hare Majesteit de Koningin gaf eenige dagen geleden weder het goede voorbeeld hierin. Moge dit veel navolging vinden.

Nog een belangrijk voorstel.

Werd er in ons nummer van 7 dezer gewag gemaakt van 't belangrijke voorstel door den resident van Madoera, den heer F. Fokkens, aan de Indische Regeering ingediend omtrent de oprichting van een Gouvernements Levensverzekeringsbank, thans kunnen wij mededeelen, dat door dien Gewestelijken Bestuurder nog een ander gewichtig voorstel is gedaan, n.l. op het gebied van onderwijs voor Inlanders, dat voorzeker de belangstelling zal trekken van allen, die tot een spoedige oplossing van de kwestie: volksonderwijs, willen komen.

Wat in die richting thans gedaan wordt is, hoe prijzenswaardig overigens ook, van zeer langen duur. De kringscholen, die tot dat doel moeten leiden, zullen eerst na een eeuw een zoodanig resultaat hebben, dat men zal kunnen zeggen: de Inlandsche bevolking van Java en Madoera kan lezen en schrijven in de volkstaal

Dit resultaat te kunnen verkrijgen binnen een veel korteren tijd, n.l. vijftien jaar, zonder groote kosten, beoogt de heer Fokkens met zijn voorstel.

Hij gaat daarbij uit van de navolgende feiten:

1. dat het Inlandsche kind zich in zeer korten

tijd het lezen en schrijven van de volkstaal eigen maakt;

2. dat bijna alle kinderen in de desa 't godsdienstonderwijs volgen bij den „goeroe ngadji”

3. dat het onderricht aan de kringscholen bij gebrek aan behoorlijke onderwijzers zal moeten gegeven worden door leeken, magangs en dergelijke;

4. dat de Inlandsche godsdienstonderwijzers tegenwoordig door het bestuur worden benoemd en ontslagen en onder diens toezicht staan.

In verband met deze vier feiten, meent de heer F. tot de oplossing der kwestie: „volksonderwijs binnen korten tijd” te kunnen komen door het onderricht in de volkstaal te verbinden aan het godsdienstonderwijs in de desa en wel op de navolgende wijze:

De goeroe's ngadji, de desa-godsdienstonderwijzers, plegen hunne opleiding te ontvangen aan de pesantren, godsdienstscholen, of van voornamelijk Njahis, die er hun werk van maken jongelieden daartoe te onderwijzen.

De Regeering zie zich nu te verstaan met de hoofden der pesantrens en met dusdanige voornamelijk njahis, omdat dezen naast zich willen hebben een door de Regeering bezoldigd persoon, die de leerlingen, aanstaande goeroe's ngadji, het lezen en schrijven in de volkstaal leeren. Die persoon zou: althans voorshands, zoolang er gebrek is aan behoorlijk onderlegde onderwijzers, kunnen zijn een magang, die de Inlandsche school met vrucht heeft doorlopen. Op 'n traktement van f12 zou hij kunnen worden aangesteld.

Niemand wordt alsdan tot goeroe ngadji aangesteld — bijv. te beginnen met 1 Jan 1909 —, die niet ten overstaan van een te benoemen commissie voldoende proeven van bekwaamheid heeft afgelegd om kinderen het lezen en schrijven in de volkstaal te leeren. De goeroe ngadji neemt de verplichting op zich zijn leerlingen dat onderwijs te geven en ontvangt daarvoor een salaris van f5 à f7.50 per maand, dat dan een toeslag is op hetgeen hij ten geschenke van de ouders der leerlingen pleegt te ontvangen.

Toezicht op zijn onderwijs wordt uitgeoefend door Inlandsche schoolcommissiën — districtshoofden en markt-politie.

Voor onderwijslokalen behoeft door het Gouvernement niets te worden betaald. Daar, waar thans 't onderricht in den godsdienst wordt gegeven — in de pesantren bij de Njahis en bij de goeroe-ngadji, — zal ook het onderricht in het lezen en schrijven van de volkstaal kunnen plaats vinden.

Leermiddelen zullen door de Regeering kosteloos behorende te worden verstrekt.

Aldus luidt ongeveer het voorstel van resident Fokkens. Hij voegt er nog bij, dat het voordeel met het nemen van den door hem gewildten maatregel binnen een vijftiental jaren verkregen, niet gering zal zijn. Een groot deel der bevolking zal dan kunnen lezen en schrijven, het overwicht van de enkelingen in de desa, die die kunst verstaan, zal dan verdwijnen, en de desamen zal zich sterker gevoelen in den bestaansstrijd tegen den vreemden Oosterling, welke strijd spoedig bij gelijkstelling van dezen met den Europeaan, nog heviger worden zal.

Verder acht resident Fokkens het een niet verwerpen dadelijk voordeel van den maatregel, dat daarmee eenig direct toezicht zal uitgeoefend worden op de handelingen en leeringen van de kjahis, die veelal bij opstootjes de aanstokers zijn.

Wij achten dit werkelijk een merkwaardig voorstel, dat de ernstige overweging van de Regeering en van onze Volksvertegenwoordiging ten volle waard is.

Koloniale praatjes.

De Indische begrooting in de Tweede Kamer.

In zeven zittingsdagen werden de wetsontwerpen tot vaststelling der Indische begrooting voor 1908 en tot verhooging hiervan ten behoeve van de oprichting eener opleidingsschool voor inlandsche rechtskundigen door de Tweede Kamer goedgekeurd, en van die zeven dagen waren er zes uitsluitend aan de begrotingsdebatten gewijd, waarbij het ongetwijfeld moet opvallen, dat één-derde van den daartoe gebezijden tijd aan het o. i. weinig vruchtbare Atjeh-debat werd gewijd, waarbij naar onze meening meer, zooals ook de heer Van Kol o. a. deed, de aandacht had moeten zijn gevestigd op de economische zijde van het vraagstuk der pacificatie van Atjeh, dan op de uitvloeiselen van een te lang reeds bestendigen toestand, als gevolg van de beperkte middelen.

De betrekkelijke wetsontwerpen werden door de Tweede Kamer goedgekeurd, doch niet zonder dat er enkele posten kwamen te vervallen of gewijzigd werden.

Zoo werd de post van f14000 ruim voor 't armwezen voorgesteld met f5000 verminderd. Wij meenen dat het hiertoe voorgestelde amendement goed gezien is. In zulk een zaak staat toch toewijding op den voorgrond en niet de creatie van een hoog bezoldigd baantje! waarop de liefhebbers ook zonder eenige roeping voor liefdewerk als haaien zouden komen toeschieten.

Voorts werd de post voor de verplaatsing der Koloniale Reserve naar Utrecht geschrapt, zoodat de toestand der huisvesting van dit korps in de telkens als ongeschikt veroordeelde kazernes te Nijmegen bestendig blijft. Het zal ons benieuwen, of de consequentie van dit Kamer-votum in verband met de daarbij geopperde meening betreffende het valied gedeelte der reserve zal worden aanvaard en tot opheffing daarvan besloten.

Wat nu de goedgekeurde begrooting overigens aangaat, meenen wij ons tot die punten te moeten bepalen, waarop onze aandacht viel en waarom-trent door den Minister nadere toezeggingen werden gedaan of een nieuw licht werd ontstoken.

In volgorde van het verhandelde zagen we dan den Minister zich bv. ten opzichte van het drukpersreglement verklaren, dat hij zelf geen voorstander van dit veranderd reglement, toch tot geduld meent te moeten aansporen, tot de commissie, belast met de herziening der strafwetgeving gereed is, waarbij ook dit onderwerp zal worden behandeld.

In den loop der discussies werd gewezen op de herhaalde strafvervolgelingen, waartoe dit reglement aanleiding zou geven maar tevens bleek daaruit, hoe lichtelijk men in Indië op onvolledige gegevens tot beschuldiging overslaat, die later onwaar blijken

Zoo werd den ass.-resident van Raders ten laste gelegd, dat deze als voorzitter eener daartoe ingestelde rechtbank met den onderluitenant Buskens getuigen tot het afleggen van verklaringen had geprest, met gebruikmaking van het middel der pijniging, terwijl uit de ministeriële verklaring blijkt, dat dien ambtenaar slechts verweten kan worden,

dat hij ter wille van de overigen, ook uit 't oogpunt van vreedzame pacificatie van zijn onderhebbende afdeling gewichtige diensten van dien onderluitenant van diens zeer zeker afkeurenswaardig optreden in dit opzicht niet onmiddellijk heeft gerapporteerd.

Mag nu de Indische regeering zulk eene niet gerechtvaardigde beschuldiging van een harer ambtenaren, waarvan de correspondent van de Straits-Times te Batavia, meer dan waarschijnlijk een Nederlander, zich haastte een relaas aan dat blad te zenden, over haar kant laten gaan.

Het Straitsblad merkte, naar aanleiding van het daarop ontvangen bericht, dat men doende was uit te visschen wie de correspondentie betreffende dit geval had verstrekt, op, dat het in een overigens wélbestuurde kolonie als Nederlandsch-Indië toch in de eerste plaats zaak was om fouten te verbeteren en niet om de aanbrengrers te vervolgen.

Wij meenen dat men in Indië helaas maar al te zeer met jacht op fouten en misstanden te doen heeft en dikwerf met ambtenaren, die zich hun plicht niet bewust zijn tegenover een bestuur, dat zij dienen.

Moet en mag men dit alles in eene kolonie over zijn kant laten gaan?

De Engelschen, telkenmale als voorbeeld aangehaald, weten, ook van een drukpers-reglement te spreken, en nog niet lang geleden kon men in een Straitsblad een onderwijzer, die zich over de traktementsregeling beklagde, zien verzoeken toch as-jeblijft zijn naam te verzwijgen met 't oog op de strenge bepalingen voor ambtenaren, gesteld op uitingen in openbare geschriften.

Van dit onderwerp afstappend, zij met instemming gewag gemaakt van het bij den Minister gerezen denkbeeld om geschikte inlanders in Nederland theoretisch en practisch op te leiden voor de industrie, waartoe met de Indische regeering overleg zal worden gepleegd.

Laat ons hopen, dat dit overleg tot een aanvullingspost moge leiden, die zeer zeker aan de industriële ontwikkeling der inlandsche maatschappij gewichtige diensten zal bewijzen. Zooals wij reeds opmerkten, moet de opvoeding van den inlander voornamelijk in dezen geest worden geleid.

Overleg werd ook toegezegd betreffende de mogelijkheid om op Borneo een loonende katoen-cultuur in het leven te roepen.

PERS-KRONIEK.

INHOUD: Twee weekbladen „De Amsterdammer” (Groene) en „De Notekraker” over de behandeling der Indische begroting in de Tweede Kamer. Blanda's oordeel in „De Controleur” over het Atjeh-debat in de Kamer. Hoe „Het Volk” in een beschrijving der beurs-crisis Indië betreft. Een Indische torpboot-reisbeschrijving in de *Nieuwe Rott. Ort.*

De Groene, Weekblad voor Nederland, onlangs onder redactie gekomen van Mr. Wiessing, schrijft als hoofdartikel onder het opschrift:

Op een koopje.

„De redevoeringen van onze Hoogmogenden wekken weinig geestdrift.

Wanneer niet een ingeboren eerbied voor Wetgevers — Solon's kroost — ons weerhield, vestigen wij met het oog op de geringe aantrekkingskracht van hunne „oefeningen” de aandacht dezer heeren op een advertentie, die ons toevallig in handen viel *) Er zijn middelen, die vogels mooi doen zingen, er zijn er, die den capillairen kunstenaar het haar „onder de handen” doen aanwassen. Waarom zou er niet iets zijn voor eloquentiekunstenaars der Tweede Kamer?

In afwachting dat het recept hem eens bereikt, vraagt de heer Boogaardt, „dat men wake tegen de binnendringing in Indië — de heer Boogaardt denkt hier in 't bijzonder aan de militairen — van onzedelijke lectuur”.

Gij hoeft van Indië een gering beetje te weten; er maar eens, heusch, op doortocht geweest te zijn, om bij zoo'n uitlating de handen op uw knieën te slaan van verbazing of ze te vrouwen. Te vrouwen over zooveel engelachtige naïveteit!

Er bevindt zich daar een heel leger soldaten — geen „soldaten”, maar „koloniale” — wij beleedigen niemand als wij zeggen, dat het voor negentiende menschen zijn zonder andere toekomst dan den dag van morgen — dat leeft gedurig op vijandig terrein, zonder wettige eega bij zich, in een Oostersch land, overprikkeld door klimaat, door levenswijs, door omgeving... en die mannen wilt ge helpen redden door hun een paar onnette pretjes te onthouden en censuur te plegen op hun feuilletons? De oorlogsgod van Julius Caesar, Jan Pietersz. Coen en generaal Van Heutsz licht, dat zijn vereelde wangen er van pijn doen!

Neen, dan weet de Driestar in de Standaard het

*) Pietersen's prima Duitsch Zangzaad Uitsluitend in pakjes van f0.10 en f0.18; tien pakjes franco f1.
Zang- en Krachtvoeder, Universeel.
Speciaal zangzaad voor Merels, Lijsters en Tweede-Kamerleden.

beter. Op een zachte wijze wordt het ons daar te verstaan gegeven, dat wij een zekere hoeveelheid onmenselijkheid als „noodzakelijk” — hoewel dan met droefheid in 't hart — hebben te aanvaarden. Dit is anders wel „iets vreeselijks”, net als het „vreeselijke” uit de Deputatenvergadering. Maar ook „noodzakelijk”!

Het is integendeel volstrekt niet „noodzakelijk”! Het is niet noodzakelijk, dat ons leger komt „tot daden, die in Europa ondenkbaar waren.” „Ons leger kan geroepen zijn,” zegt de Standaard, „tot daden, die in Europa ondenkbaar waren.”

Het kan er nooit toe „geroepen” worden, wanneer maar de regeering, en in laatste instantie de Wetgever, de middelen voteeren, noodzakelijk voor het doel. En dat is toch wel het minste van wat men behoort te doen.

Wij gaan ons duidelijker uitdrukken. Wij zeggen dat wie het leven van zijn dienaren eraan waagt, wie iets anders, dat ons heilig moet zijn, de barmhartigheid voor onzen naaste, er aan waagt om een klein beetje goedkooper zijn doel te bereiken, schuldig is en weezin moet wekken. Men hoeft naar geen ordonnantiën te bladeren om dit in te zien. De heeren van de meerderheid — van alle meerderheden — in de Staten-Generaal zien dit in. De reeds klassieke Kniertje, die haar kinderen verloor, omdat een hebzuchtig reeder hen uitzond op een onzewaardig schip, heeft hun meegevoel opgewekt. De reeder, wij zijn er zeker van, hun afkeer. — Waarom sturen zij dan 's lands kinderen uit op vijandelijk grondgebied om daar de oorlogstormen tegemoet te gaan in nog slechter conditie? Brieven van mannen van 't vak liggen vóór ons, die — o! „anoniem geschrijft” heeft de Minister in de Kamer gezegd — ons het recht geven zoo te spreken.

Met handjesvol manschappen worden oproerige stammen aangevallen. Herinnert men zich nog de overvallen in Juli van dit jaar op Celebes? De geschiedenis is vergeten, als zoovele andere. Daar trokken afdeeltjes rond van 15, ten slotte van 5 man, kregen last stamhoofden in den nacht op te lichten, dit in een streek, waar atroupementen van 600 gewapende inboorlingen mogelijk zijn. „Oostersche toestanden,” zegt de Standaard, „gedoogen helaas niet, ridderlijk op te treden gelijk in 'n Europeeschen oorlog. Men staat met enkele duizenden tegenover miljoenen.” Het is niet waar. 's Lands kinderen, neem maar luit. Kiës, die er vermoord is, zendt men uit met patrouilles van 15 man tegen honderdtallen. „Met duizenden tegenover miljoenen”..... het klinkt wat groot! De heele „expeditie” — sit venia verbo — telde 1 kapitein, 2 luitenanten en plm. 70 man.

Wij weten het. 't Is reeds gezegd in de Tweede Kamer. De heer Van Deventer heeft er, met den heer Van Kol, goed gesproken, — maar hij verzwakte daarna de kracht van zijn betoog door te zeggen: zelfs verdubbelen van onze oorlogsmacht zou niet helpen... Zeker, met verdubbelen zouden wij nog niet kunnen bereiken, dat wij alle onderworpen stammen konden beveiligen tegen de niet onderworpen. Maar wij zouden tenminste kunnen ontgaan de chronische uitmoordingen van onze mannen door samengeloopen vijanden en kunnen ontgaan de „noodzakelijke” onmenselijkheden, van liet neerschieten van gevangenen en dergelijk fraais.

Een van beiden: of niet optreden — zooals bijna altijd had behooren te gebeuren — of optreden als een werkelijk „beschaafde natie”.

Maar dat kost geld. En wij Hollanders houden van ouds ervan iets te doen op een koopje.

De Notekraker, het geïllustreerd politiek-satiriek Zondagsblad van Het Volk geeft als titelprent Minister Fock, staande op een berg van Atjehneezen-lijken, met het opschrift „Oost-Indisch blind en de motto's:

„Men pleegt op Atjeh bestialiteiten.”

Van Kol.

„Wij zijn in Atjeh bezig een volk uit te moorden”

De Stuers.

Z.Ex. zeggende: Om al die krantenberichten en particuliere brieven maal ik niet. Mijn ambten, rapporteeren, dat wij human optreden en daaraan houd ik mij:

In hetzelfde weekblad merkt *Symen Betaal* railleerende op:

„Ik zeg niet dat in Indië niet voldoende gemoord wordt, waarachtig, de klauwen van den Leeuw zijn nog lang niet afgestompt, en wij hebben in Atjeh, in de Gajoelanden en in Celebes allicht heel wat meer menschen neergelegd dan er indertijd op de Molukken ten algemeenen nutte werden afgemaakt. Doch wat geeft het als men het zonder methode doet, als nu eens hier dan eens daar wat wordt geschoten en gesabeld?”

Zoo kunnen we wel tot den jongsten dag voortgaan met maaien zonder dat er ooit een goeden oogst binnenkomt. Ach, we hebben een Regeering, die op sterven na dood is, en van haar — met alle respect voor haar goeden wil — verwacht ik niet veel. Maar we hebben toch in de Kamer nog mannen, wil ik hopen, mannen, in wier ziel op echt oud-Hollandsche wijze christendom en strijd lust leven! Ik noem slechts een Talma, een De Visser. Zouden zij niet het initiatief kunnen nemen tot een wetsvoorstel tot finale pacificatie van onrustige landschappen? Het behoort slechts kort te zijn:

Artikel Een, dat voorschrijft oogenblikkelijke en volledige verdelging van alle volkeren, die aan chronische verzet-lust oftewel kwaadwiligheid lijden; en

Artikel Twee, dat voorschrijft op welke wijze 't aldus vrijgekomen gebied bevolkt moet worden, waarbij o. a. onze vele weeshuizen op gereformeerde en aanverwante grondslagen in de aandacht der uitvoerende macht konden aanbevolen.

Waarlijk, daar kan in Indië iets groots verricht worden. Was het niet onze Jan Pieterszoon Coen, die met deze opwekkende woorden en tijdgenoot en nakomeling een riem onder het hart stak, Coen wiens lauweren niet voor het geringste deel op de Molukken geplukt werden! Het is geen klein volk, dat zijn groote mannen waardig eert! En kan men groote mannen waardiger eeren, dan door ze na te volgen!

Het Volk, dagblad voor de arb.partij, brengt aan het slot van een beschouwing betreffende de beurs-crisis, Indië op de volgende wijze te pas:

„De invloed van de speculatieverliezen in ons land geleden, zou voor de arbeidersklasse — economisch afhankelijk als zij nu eenmaal van de bourgeoisie is — nog veel ontzettender geweest zijn, ware het niet, dat Nederland is een zeer rijk land. Afgescheiden nog van de groote winsten, vroeger behaald met papieren die nu verlies opleveren, zijn onze koloniën — daar, om miljoenen en miljoenen ieder jaar aan den „nationalen rijkdom” toe te voegen, niet alleen door de uitbuiting der arbeidende klasse hier, maar meer nog door de uitpersing van het Nederlandsch koloniaal bezit wordt ons land in staat gesteld zijn speculatie-orgiën op onbetugelde wijze te kunnen botvieren.

In Indië is het de inlander, die de dupe wordt van ons imperialistisch regiem, hier te lande, ja in „geheel de beschaafde wereld” is het de proletariërsklasse, die, juist omdat zij het minste weerstandsvermogen heeft, het zwaarst voor de uitbarstingen van een anarchistische samenleving moet boeten.”

In twee achtereenvolgende nummers van de *Controleur* wijdt Blanda uitvoerige artikelen, in zijn gewonen, verontwaardigden toon, aan het jongste Atjeh-debat in de Tweede Kamer en komt daarbij tot het besluit:

„Intusschen hebben „Wekkers” artikelen thans reeds ten deele hun bestemming gevonden. Ze hebben het Atjeh-debat in de Kamer geleid en beheerscht. Dat is voor Nederlands doen al heel wat; of er dan nu groote dingen staan te gebeuren ten aanzien van het Atjeh-beleid? La doute est permis.

De Minister toch is alvast begonnen de houding van een onwillige aan te nemen. Voor hem bestaat nog slechts de „officiële” waarheid. De fok, hem nu door Wekker opgezet, heeft zijn blik niet kunnen verruimen.

Wat baeten kaers en bril

Als de Uyl niet zien en wil?

Och, de heeren Fock en Van Heutsz hebben op zijn langst nog maar 'n kleine twee jaar voor den boeg. Die kunnen er na 34 jaar oorlog voeren nog wel bij en zóó wankel zal de boel toch wel niet staan, dat hij het dien tijd niet uithoudt! Pensioen en reputatie worden er niet door in gevaar gebracht. Als ze aftreden houdt immers toch ale verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid op! Van het gouverneur-generaal- en ministerschap blijft niets voortleven dan de eer (?) dit bezeten te hebben! Wie dan komt, die dan zorgt.

't Indisch debat duurt maar een paar dagen; de wekker is straks weer afgeloopen; dan slaat de veer, door de tijdelijke aandacht en belangstelling van 't publiek wat strakker gespannen, wel weer terug en kan de zaak weer in alle gerustheid op den ouden voet worden gedreven.

Tegenover het Atjeh-relletje van dit jaar moest intusschen iets worden gedaan om zich die lastige menschen van het lijf te houden. Daarvoor zal dan nu dienst doen het bezoek, op last der Koningin, van den G.-G. aan Atjeh. Een reprise van de comedies van 1877 en 1883, toen respectievelijk de landvoogden van Lansberge en 's Jacob zich op het oorlogsterrein zelf van den toestand gingen vergeen, comedies, welker monteering — vooral de laatste — duizenden en duizenden aan den lande gekost hebben.

Met dit uitdenksel worden twee vliegen in één klap geslagen; de zaak gaat stil en ongemerkt den doofpot in en der natie, d. w. z. het deel der natie dat zich de zaak in ernst aantrekt, wordt een bal in den mond gestopt.

De groote massa van 't volk bekommert zich wat om dien perpetueelen oorlog! Hun belastingpenningen moeten dit fameuze lek in den fiscus niet stoppen. Kromo betaalt alles!

En zij, die zich de zaak wél aantrekken, kunnen hierin een troostgrond vinden, dat de oorlog op Noord-Sumatra voor 't minst nu toch wel over de helft is. Hij zal wel geen 34 jaar meer duren. Onze vaderlandsche historie zal wel niet haar tweeden 80-jarigen oorlog krijgen. Vóór de jaren verstreken zijn, die daaraan nog ontbreken, zal Japan — ge moogt ook Engeland lezen — ons wel reeds geleerd hebben, hoe het Atjeh-varken viel schoon te waschen.

Maar anders...”

In de Nieuwe Rott. Crt. wordt een serie, zeer lezenswaardige reisbeschrijvingen opgenomen: „Met de torpedobooten naar Oost-Indië. Om een voorbeeld te geven van den onderhoudenden schrijftant, halen wij uit brief II het slot hier aan:

„Na een ellendige Eerste Wacht met een waren zondvloed komt kort voor 12 u. het licht van Colombo in het zicht; „net Nieuwediep,“ zegt Janmaat, daarmede doelende op het draallicht.

Als eindelijk de havenlichten zich vertoonen, doen wij het loodssein met een helder pyrotechnisch licht. Kort daarop flikkert van den vuurtoren een lampje en dan heel snel, in Morse-alphabet: „Wat ships are that?“, waarop door ons dadelijk geantwoord wordt: „Three Dutch torpedoboats!“ Vlak voor de haven komt de loods over en stuurt ons langs de vele groote stoomers naar een ligplaats dicht bij de jetty.

Vlak bij ons ligt een oorlogschip en van zijn mast flikkert het tegen een collega: „I dont know what ships that are.“ Wij nemen het initiatief en doen het attentiesein, wat dadelijk wordt beantwoord, en dan: „Three Dutch torpedoboats coming from French port Djibouti, bound to Sabang stay here for about a week.“ „Thank you much,“ is het antwoord. Makkelijk toch dit internationaal seinsysteem en gelukkig dat dit bij ons direct ter hand genomen is.

En nu, zie zo! Om 2 uur liggen wij allen dicht bijeen op ankers en hoien gemeerd, en wat geen wacht heeft gaat vlug naar de kooi om nog eenige uren slaap te krijgen en morgen met 't rustige idee op te staan, dat het langste traject achter ons ligt en het varken op een oor na is gevild.

Wat Colombo ons geeft schrijf ik straks. Het vervolg, dat meer op ons Indië betrekking zal hebben, zien wij en zeker met ons vele lezers van het Koloniaal Weekblad met belangstelling tegemoet.

Uit de Oost-Indische Mail.

Het caoutchouc-congres te Djember.

De Soerabajasche dagbladen bevatten uitgebreide telegrammen betreffende de opening van het caoutchouc-congres te Djember, hetwelk drie dagen zal duren.

Vrijdag 18 October werd de nieuwbenoemde resident van het gewest, de heer J. Bosman, op hartelijke wijze gecompimenteerd. Namens alle ingezetenen werd het woord gevoerd door den heer D. Birnie, die er uiting aan gaf hoezeer men met de benoeming was ingenomen, lezen wij in het Bat. Nieuwsblad van 23 October.

Het anders zoo rustige Djember was tijdens het congres overvuld met vreemdelingen, die grootendeels bij particulieren werden onder dak gebracht. En die allen kwamen er niet uitsluitend — zooals men wel eens meer ziet — om de bloempjes buiten te zetten, maar ook om van hun belangstelling in het congres blijk te geven. Aanwezig waren o. a. de heeren E. Tobi, hoofdinspecteur van het boschwezen, J. Pit, administrateur van den cultuurtuin te Buitenzorg, dr. Woerth van het algemeen proefstation te Salatiga en dr. Cramer van 's lands plantentuin. Voorts nog vertegenwoordigers van de Soekaboemische Landbouwvereniging, van de plantersvereniging en van de Malangsehe en Loemadjangse Landbouwvereniging. Resident Bosman woonde met eenige bestuursambtenaren het congres bij. Vooral uit Besoekie waren vele planters opgekomen.

Het congres werd gehouden in een gedeelte van een afpakschuur der Landbouwmaatschappij Oud-Djember, even buiten Djember gelegen. De ruimte was aardig met groen en vlaggedoek versierd; langs de wanden was zeer veel herbarium-materiaal uitgesteld, benevens foto's en literatuur over de caoutchouc-cultuur enz.

De bijeenkomst werd geopend door dr. Ottolander, die uiteenzette van hoeveel belang de caoutchouc-cultuur is voor verschillende categorieën van personen.

Na een korte pauze werd het woord gegeven aan den administrateur van den cultuurtuin Pit, die met proeven het verschil tusschen caoutchouc en getah duidelijk maakte. Hierop deed dr. Ottolander zelf vrij uitvoerige mededeelingen aangaande de planten soorten, die caoutchouc opleveren, waarna de variabiliteit en de selectie besproken werden.

Verschiedene sprekers deden mededeelingen omtrent de hoogte, waarop Hevea wil groeien.

Hierop kwam aan de orde de Hevea Brasiliensis. De hoofdinspecteur Tobi besprak omstandig de aanplantingen van het boschwezen van Hevea Brasiliensis en Ficus elastica.

Uitvoerig werd gediscussieerd over 't beste plantverband.

Dr. Woerth hield een korte verhandeling over de ziekten en plagen der Hevea. Hij kon hieromtrent slechts weinig mededeelen en besprak enkele keyers en verder eenige schimmels. Hij verklaarde slechts in enkele gevallen bestrijdingsmiddelen te kennen.

's Avonds werden in de sociëteit lichtbeelden vertoond met betrekking tot de karet-cultuur.

Druiven in Indië.

Een der lezers van 't Soer. Handelsblad

heeft op de redactie dier courant een alleraanbevelenswaardigste revanche genomen. Onlangs schreef het blad namelijk, dat de druiven hier te lande klein van stuk waren, en zie, daar bereikt den redacteur uit Sitoebondo een kistje met een druiventros, zoo groot en vol, dat men zou zeggen, dat ze uit het Westland kwam.

Die vriendelijke lezer schrijft o. m.: „Sitoebondo en omstreken zijn door hun kalkachtigen bodem en droog klimaat zeer geschikt voor druivencultuur. Slechts enkele particulieren en inlanders echter hebben daarvan aanplantingen. De druiven, die hier door inlanders ten verkoop worden aangeboden, dragen de duidelijkste sporen van de weinige zorg, die er aan is besteed en kunnen dan ook niet in de schaduw staan van die, welke hier gekweekt worden door een dame, die louter uit genoegen zich op die cultuur toelegt. De u gezonden tros is dan ook uit haar tuin afkomstig en ofschoon natuurlijk niet een van de lelijkste voor dit doel is uitgezocht, hangen de stokken momenteel vol met dergelijke fraaie trossen.“

Proefondervindelijk is dus bewezen, dat met de druiventeelt hier te lande goede resultaten kunnen worden verkregen. Intusschen zal velen van hen, die er zich op toeleegen, een teleurstelling wachten. Lang niet overal gedijt de wijnstok; onlangs zagen wij nabij Lawang op 1800 voet hoog nog een kleinen aanplant, die niet wilde gedijen. Vooral op een geschikt bodem komt het aan, zegt het blad ten slotte.

Met de emigratie van Javanen naar de Lampongsche districten gaat het nog lang niet naar wensch.

Gelijk de J a v a b o d e van den 11en Juli en den 19en Augustus jl. reeds meldde, wilde de Indische Regeering de zaak maar verder op haar beloop laten, welk denkbeeld echter niet de instemming van den Minister van Koloniën kon verwerven, die dan ook een, naar ons voorkomt, veel te gering bedrag van f50000 voor uitbreiding der bestaande nederzettingen op de begroting voor het volgend jaar heeft gebracht.

De verwachting, dat de vrijwillige emigratie naar de Lampongs gestadig zou toenemen, heeft zich tot dusver, gelijk verwacht kon worden, in het geheel niet verwezenlijkt. Er bestaat volstrekt geen animo bij de bevolking in Midden-Java om daarheen te trekken, ondanks de opwekking, ook tot de immigranten gericht, om hunne verwanten en bekenden op Java tot verhuizing aan te sporen. Veel gemakkelijker gaat het om die lieden over te halen om als contractkoelie naar Deli of elders op de buitenbezittingen te vertrekken.

Meende de regeering, ter bevordering van 't doel, tot dusver geen gebruik te moeten maken van de diensten van den ijverigen regent van Karanganyar, die een krachtig voorstander is der emigratie, naar wij vernemen, bestaat thans veel kans dat dien inlandschen hoofdamtenaar binnenkort zal worden opgedragen om met verschillende desa-hoofden, zich naar de Lampongs te begeven, ten einde zich van de toestanden aldaar op de hoogte te stellen en na terugkomst zijn onderhoorigen volledig te kunnen inlichten omtrent hetgeen hun op de eventuele nieuwe woonplaats te wachten staat.

Chineesche Japanners.

Het ss. Merapi, dat met de gele vlag in top in de tweede helft van October ter reede van Semarang aankwam, had zes en zestig passagiers aan boord en onder deze bevonden zich 15 singkehs. Dit laatste is op zichzelf niets bijzonders, zegt de Locomotief, maar wel eigenaardig is het, dat deze singkehs, zoodra zij voet aan wal hebben gezet, behandeld moeten worden als met Europeanen gelijkgestelden, aangezien allen... voorzien waren van een Japanschen pas en zij dus als Japanner hun intrede in Nederlandsch-Indië doen.

Een dergelijke eigenaardige immigratie heeft de regeering indertijd waarschijnlijk niet voorzien, merkt het blad op, maar het vergist zich, want 't kunstje om als Japanner te worden gelegitimeerd, door op Formosa een stukje grond aan te koopen, is reeds lang bekend.

Een leerzaam verslag.

De J a v. C r t. brengt in een afzonderlijk extra bijvoegsel het verslag omtrent het in Juni gehouden examen tot toelating voor de Koninklijke Militaire Academie.

Het verslag geeft:

- de samenstelling der commissie, vóór en na aanvulling, resp. wijziging, welke commissie bestond uit achttien leden en een secretaris;
- het aantal aspiranten (één);
- de regeling van het examen, van af de eerste voorloopige bijeenkomst tot het einde, met de verdeling der commissie in sub commissies enz., alles hoogst interessant;
- de uitslag van het examen;
- de opmerking, dat er gedeeltelijk des avonds examen is gehouden omdat de leeraren 's morgens les moesten geven;
- een bijlage, nogmaals aangevende, hoe het schriftelijk gedeelte van het examen was geregeld;
- een tweede bijlage nopens de regeling van het mondeling examen.

TOKO BAHROE.

Speciaal ingericht voor de INDISCHE RIJSTAFEL:
VAN KINSBERGENSTRAAT 126.

3 bij de PRINS HENDRIKSTRAAT, 3
Tel. 4796. 3 DEN HAAG.

Import en Export door geheel Europa.

Versche Samballans, Badjak, Petis, Petch, Kemerries, Oedang Bassa, Brandal, Kemanten, Dengdeng Oelek, per heele en halve flacons.

Versche Boemboe Boemboe, Indische Zuren, Ketan wit en zwart, Trassie per rol en uitgewogen, echte Petis vedang van Sidhoeardjo.

Dodol en Wadjieck per stuk en per schotel.

Tabacco djawa, de echte Tamerinde en Serbas Siropen, Lodeh kruiden en Vischsoorten.

THEESOORTEN als volgt:

Nanggoeng per pak f0.50, After dinner per pak f 0.55. Huishoudthee van af 12 cent per ons.

Directe aanvoer uit Nederlandsch-Indië. Minzaam aanbevelend

W. BARNAS en DIEMERS.

3 3 3 IMPORTEURS. 3 3 3

Zie advertentie op blad. 8.

Heineken's
(OUDSTE)
GLAZENWASSCHERIJ
Stoom Jalouziën-
en Rolluikfabriek.
KETINGSTRAAT 6
v. h. Drie Hoekjes 3.
Den Haag,
Telefoonnummer 2478.
AMSTERDAM,
van der Helstraat 1.
UTRECHT,
Potterstraat 20.
Hilversum. - Arnhem. - Nijmegen.

DAMES VERLANGT

ge een heldere Wasch, stuurt hem dan naar de Stoom-Wasch- en Strijkrichting

„BLEEKLUST“

Volkomen onschadelijke behandeling door machines van 't nieuwste systeem.

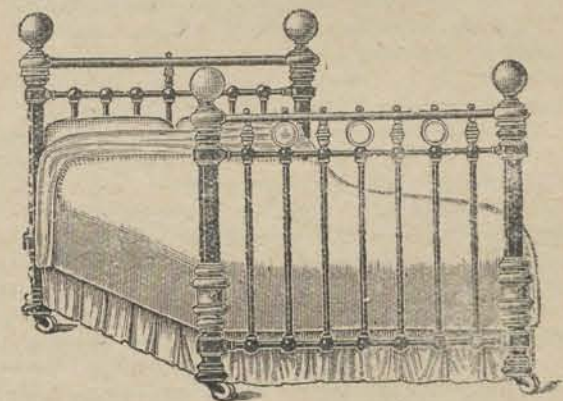
BEDIENING VLUIG EN ACCURAAT. CONDITIEN BILLIJK.

Aanbevelend, G. A. VERSTEEG,

Bleekerij „Bleeklust“,
HAASTRECHT, bij Gouda.

Th. A. A. SIMONIS

34 GROENMARKT 3
DEN HAAG over de Prinsestraat.

Ledikanten, Spring- Kapok- en Paardenharenmatrassen, etc.

in groote keuze, billijke prijzen en solide qualiteit.

Overigens staat er niets in 't verslag. Het werd 26 Juni. den dag na afloop van het examen, dat veertien dagen duurde, ingediend en wordt nu, 23 October, den volke aangeboden.

„En nu kunnen de achttien examinatoren het peinzende hoofd weer rustig neerleggen, in de stellige overtuiging, dat aspirant-candidaten precies weten wat hun te wachten staat,” merkt het Bat. Nieuwsblad op.

Inspectie houden.

Naar aanleiding van een rapport, door den chef van ons gevangeniswezen, Mr. Gebel, ingediend aan den directeur van justitie, over een reis, door hem naar Tjilatjap gemaakt, ten einde een onderzoek in te stellen naar wandaden, die door de Atjehsche bannelingen op Noesa-Kembangan zouden zijn gepleegd, en naar den geest onder die bannelingen; verder ter beraming van maatregelen, om in den toestand verbetering te brengen, schrijft het Soer. Handelsblad:

Voor dat onderzoek reisde de inspecteur naar Tjilatjap, hield eenige voorloopige besprekingen met den assistent-resident van Tjilatjap en den houtvester Beekman, hoorde daarop eenige dwangarbeiders in den boei en liet eindelijk op een geschikt punt aan het strand te Tjilatjap een telescoop plaatsen, waardoor hij, op veiligen afstand, een onderzoek kon instellen naar den geest onder de dwangarbeiders op het eiland aan den overkant der Kinderzee. Dat kon best, zeiden de heeren Herz en Beekman, en Mr. Gebel was niet zoo, of hij nam dat onvoorwaardelijk aan.

Nauw was de kijker scherp ingesteld, of in het gezichtsveld kwamen tal van Noesa-Kembangansche meisjes, waarvan duidelijk bleek, dat zij niet door Atjehsche bannelingen waren geschouwd. Daar had je 't al weer, die couranten-praatjes waren pure fantasie! En ook de papa's en mama's van die meisjes leefden als God in Frankrijk, en hun huzen waren niet verbrand; Mr. Gebel zag het zoo duidelijk of hij er zelf bij was, en werd een beetje boos, dat men hem zoo voor den mal gehouden had.

Na een kleine draaiing van den kijker om zijn verticale as, kreeg Mr. Gebel de mandoers op het eiland in het oog. Waren dat nu spelers; hadden die kerels gedobbel met de Atjehsche bannelingen? De inspecteur zag maar al te duidelijk aan hun edele trekken, dat dat niet kon; dat waren immers geen dobbeltypen. Uit zijn veeljarige aanraking met misdadigers kon de inspecteur 't weten.

Weer een kleine draai en daar had je ze nu eindelijk, die aterlingen, waarvoor de inspecteur van zijn kantoorstoel was weggerukt. Daar stonden die honderden Atjehsche bannelingen en onwillekeurig greep Mr. Gebel naar zijn revolver. De assistent-resident van Tjilatjap, die naast hem zat en die de notities voor Mr. Gebel opschreef, stelde den inspecteur gerust — de Kinderzee was er tusschen en op het eiland was een luitenant met een man of tien, gereed om voor hem te sneven, als de kerels gedurende de inspectie van het eiland zouden willen oversteken.

Na het gebruiken van een splitje weer kalm geworden, verstelde Mr. Gebel een weinig de micro-meterschroef van het oculair, zoodat het instrument met de uiterste nauwkeurigheid werkte en jawel, wat de houtvester verteld had was juist! al die kerels vertoonden een zwarte vlek, ter plaatse van hun gemoed; hun wenkbrauwen waren gefronst; geen twijfel meer, er heerschte bepaald een ontevreden geest. Al die sloebers hadden den blik strak gericht op den opzichter Zwier en op nog eenige Amboinesche en Menadoneesche mandoers. Natuurlijk, die zouden dien ontevreden geest wel hebben uitgelokt, die sloegen immers alleen uit plezier op die goedge Atjehers los; je kondt die menschen ook nooit vertrouwen. Zij werden goed betaald en gevaar? Verbeeld je, gevaar! De inspecteur aan 't

FEUILLETON.

Een reis dwars door Sumatra.

De Deutsche ethnoloog Alfred Maass, die in het midden dezes jaars een reis dwars door Sumatra gemaakt heeft, kwam tegen half October jl. te Soerabaja aan, vanwaar hij naar Bali zou vertrekken. De heer Maass, die zijn tocht te Padang is begonnen, heeft eerst Fort de Kock en Kota Gedang bezocht, ter bestudeering van het houtsnijwerk en de gouden zilvermeedkunst, en is vervolgens naar Sijoenjoeng en in dezelfde richting, namelijk zuidoost, naar Soengei Langsat en Loeboeh Boelang, doorgereisd. Maass heeft over deze zeer moeilijke reis verscheidene weken gedaan, wat met het oog op het terrein zeer begrijpelijk is. Over eenigen last van Poelre Poendoeng en Sigoentoer, vroeger steeds vinnig gekant tegen iedere aanraking met de naburige gouvernementdistricten, schrijft hij niets.

Het doel van 't bezoek aan deze weleer onafhankelijke landen, die niet precies in den weg liggen, als men naar Siak reist, waren de Hindoe-oudheden in Soengei Langsat — gewestelijk Langsé — en Loeboeh Boelang.

Reeds Verkerk Pistorius heeft daarvan, ongeveer 35 jaar geleden, het eerst melding gemaakt in zijn „Studien over de ind. huishouding in de Padangsche

Tjilatjapsche strand draaide er zijn hand niet voor om. Waarvoor zou je nu nog die opzieners en mandoers zelf hooren! Door de telescoop overzag je den toestand immers evengoed; dat instrument was onfeilbaar — de houtvester had het gezegd.

De schuld van den ontevreden geest lag dus bij het personeel en, dit vaststaande, lagen de maatregelen ter verbetering van den toestand voor de hand.

De inspecteur liet de telescoop opbergen, nam de aantekeningen van den assistent-resident en den houtvester mee, voegde die bij de verktaringen van een paar Atjehers uit de Tjilatjapsche boei, bestelde nog een splitje en schreef vol plichtsbeseft en overtuigd den lande een grooten dienst te hebben bewezen, zijn rapport over den toestand op Noesa Kembangan.

Tjilatjap, kannst ruhig sein! Noesa Kembangan is door den chef van 't gevangeniswezen zelf geïnspiceerd. Er kan nog wel eens een mandoer worden doodgeslagen en onthoofd — door eigen schuld natuurlijk — maar gij, Tjilatjappers, zijt veilig!

Opium en Alcohol.

Een circulaire van den eersten gouvernementssecretaris aan de hoofden van gewestelijk bestuur zegt:

„In vele der adviezen, welke — naar aanleiding van de aan de hoofden van gewestelijk bestuur gerichte circulaire van den w. den hoofdinspecteur der opiumregie van 15 April zijn uitgebracht nopens het denkbeeld om door geleidelijke vermindering van het opiumgebruik ten slotte te komen tot een algeheel verbod van invoer en verbruik van opium, is met nadruk gewezen op het gevreesde gevolg, dat, bij strafbaarstelling van het opiumgebruik, het algemeen veel erger geacht gebruik van sterke dranken daarvoor in de plaats zou treden. Daarbij is tevens door verschillende bestuursambtenaren geconstateerd, dat in onderscheidene streken 't gebruik van sterken drank onder de Inlandsche bevolking meer en meer veld wint.

Naar aanleiding hiervan heb ik de eer, op last van den landvoogd, u te verzoeken nopens den omvang, welchen bedoeld euvel reeds heeft aangenomen, de mogelijkheid en wenschelijkheid der bestrijding ervan en de e.g. daarbij aan te wenden midelen een onderzoek te willen instellen en de resultaten daarvan aan de regeering te willen rapporteren.

„En als het onderzoek afgelopen is, zal noch tegen opium, noch tegen sterken drank ook maar iets gedaan worden,” voegt het Bat. Nieuwsblad er aan toe.

De Indische Bond.

De afdeling Buitenzorg van dien bond schreef een boekje: „Voorstel tot het instellen van een enquête naar den toestand der Vereeniging De Indische Bond.” De inhoud bestaat uit een dertiental correspondenties. De afdeling Buitenzorg blijkt aan de afdelingsbesturen het voorstel gedaan te hebben het hoofdbestuur te noodzaken een onderzoek te doen instellen naar den toestand der vereeniging en haar geldmiddelen. Den stoot daartoe gaf de heer Van Brink, afdelings-voorzitter, in een vergadering, 7 April gehouden. Hij was van oordeel, dat de statuten niet deugen; en om doelmatige statuten te verkrijgen, moet een grondige kennis aanwezig zijn van de feiten en leemten daarin en en niet minder van den gang van zaken bij den bond, van het ontstaan der vereeniging in 1898 af. De negen jaren van zijn bestaan in oogenschouw nemend, moet erkend worden, dat door den verkeerden opzet de bond een onvoldragen wicht is gebleven. Na al wat gedaan is om den bond nieuw leven in te blazen, gewoonlijk slechts voor korten tijd en gevolgd door een des te grootere apathie, kan niet ontkend

„Bovenlanden”. Bij den toenmaligen toestand is het niet te verwonderen, dat hij „verhinderd” was die beelden te gaan zien; en mede niet verwonderlijk is het, dat de leden der Sumatra-expeditie een jaar of acht daarna evenmin toegang kregen; S. Boedjang Lama, de energieke radja van Sigoentoer, wist zijn grenzen te doen eerbiedigen, maar na diens dood is er veel veranderd. Zeer onlangs kon men in het Tijdschrift van 't Bataviaasch Genootschap, in een opstel over de onafhankelijke Batang Hari-districten van den heer Palmer v/d Broek lezen over de belangrijke Hindoe-vestiging, die er te Loeboeh Boelang zou geweest zijn, blijkens de daar aanwezige zware aarden wallen en een Hindoe-beeld.

Van Loeboeh Boelang is Maass gereisd naar het vlak ten Noorden, in de Kwantan-districten en aan de Kwantan gelegen Talook en hij bleef daar 2½ maand; ging toen met 70 koeli's te voet noordwest naar Mocara Lemboe, dus waar de Lemboe in de St. Njinji valt, die weder een zijtak is van de Kampar Kiri, rechterzijtak van de Kampar-rivier. Vlak ten noorden van Mocara Lemboe en aan de Kampar Kiri ligt Goenoeng Sahilau; hier werd gerust en daarna ging het stroomaf de Kiri en stroomop de Kampar-kanan — linkerzijtak van de Kampar — tot aan Teratah Boeloh; van hier is een weg, noordwaarts naar Pakan Baroe aan de Siak-rivier en van Pakan Baroe vaart een stoomboot

worden, dat ook, en in niet geringe mate, door het wanbeheer van vroegere hoofdbesturen, dikwijls tot een groote hoogte gerezen tweespalt onder de leden, het onvoldoend begripen door velen hunner van doel en strekking van den bond, en niet minder het te veel op den voorgrond brengen van de dikwijls enghartige persoonlijke belangen van sommige harer leden, de Vereeniging een mislukking is gebleken en bij alle weldenkenden in den lande de sympathie, welke zij voor haar bestaan zoo hoog nodig heeft en aanvankelijk ook had, heeft verbeurd.

Indien noodig zou spreker er in het geheel geen bezwaar in zien — integendeel, die frontverandering aan het nagestreefd doel zelfs bevorderlijk achten — indien een geheel nieuwe vereeniging onder denzelfden of liefst onder een anderen naam, door de bondsleden werd opgericht.

Ten einde een en ander te overwegen en zoo nodig te doen voorbereiden, is de instelling door een commissie van vrede mannen van een nauwgezet onderzoek omtrent den gang van zaken bij den bond, een onafwijsbare eisch. De commissie zal in het bijzonder hebben na te speuren de fouten, die de organisatie aankleven en bij de administratie zijn begaan — zonder dat dit onderzoek nochtans ontvaard in het in staat van beschuldiging stellen van vroegere hoofdbesturen — en van haar onderzoekingen een rapport uitbrengen aan de algemeene vergadering van 't leden, vergezeld van uitgewerkte voorstellen tot verbetering, casu quo reconstructie van den bond.

De heeren Onnen, mr. Schumann en Van Hinlopen Labberton hebben zich bereid verklaard in de commissie zitting te nemen.

Westindische Berichten.

SURINAME.

Een jubileum. Het is dezer dagen vijf en twintig jaar geleden, schreef Onze West, dat de Centraalsuikerfabriek Mariënborg, de grootste industriele onderneming in de kolonie, en die met omgeving na Paramaribo het voornaamste bevolkingscentrum vormt, werd geopend.

Dit feit geeft het blad aanleiding de geschiedenis der onderneming op te halen, waaruit blijkt, dat bij de oprichting de bedoeling had voorgezet, dat de fabriek het riet zou malen, dat haar door verschillende plantages op bij contract bedongen voorwaarden daartoe zou worden geleverd. Nadat evenwel in 1880 na verkregen overeenstemming tusschen de Nederlandsche Handel-maatschappij en de eigenaren der suikerplantages Voorburg, Suzannasdaal, Zoelen, Alkmaar en andere tot de oprichting van de fabriek was besloten en deze in 1882 kon worden geopend, werden de contracten met de plantages, welke geen heil zagen in de verkregen voorwaarden en tevergeefs op wijziging van de contracten aandrongen, in 1884 verbroken en ging de maatschappij na aankoop der plantage Zoelen, over tot den aanplant van eigen riet. Die aanplant is steeds uitgebreid, zoodat de Centraalfabriek Mariënborg op dit oogenblik 850 hectaren in cultuur heeft, welke in 1906 4.140.325 KG. suiker, 1.270.000 liter melasse en 280.225 liter rum hebben opgeleverd.

Met afwisselende resultaten, schreef Onze West, heeft de Centraalfabriek gewerkt. Mocht door de lage suikerprijzen en de hooge arbeidsloonen deze groote onderneming der N. H. M. niet altijd winsten hebben opgeleverd, voor de kolonie zelve is zij in menig opzicht een zegen geweest. Zij geeft aan honderden handen werk en heeft het aanzijn gegeven aan een bevolkingscentrum, dat langzamerhand tot een dorp van 2000 à 2500 zielen is aangegroeid, een plaats niet alleen bevolkt door gewone veldarbeiders, maar ook door timmerlieden, metselaars, smeden en andere ambachtslieden, winkeliers, beambten en ambtenaren.

naar Siak Sri Indrapoera. De reis kan veel belangrijks opgeleverd hebben; voorloopig is nog alleen de uitkomst in getallen bekend; er zijn verzameld 700 stuks ethnografica, 100 Chineesche schotels van aardewerk en vele stukken houtsnijwerk. Anthropologisch werden er 600 menschen gemeten en 57 gipsmaskers gemaakt; de fonograaf noteerde op 60 rollen Maleische liederen en melodieën; de fotografische toestel vervaardigde 200 negatieven; verder konden er 375 kleur-opnamen gedaan, verscheidene gekleurde inlandsche teekeningen van houtsnijwerk bijeengebracht en ook nog dieren verzameld worden.

De heer Maass gaat naar Bali om 't eiland geheel af te reizen. Hoofdzaak zal zijn de bestudeering van de beeldende kunst der Baliërs.

Waarschijnlijk, zoo lezen wij in het Soer. Handelsblad, wordt hij vergezeld door Frau Professorin Selenka, die van Tosari afdaalt om ook eens een kijkje van het pas veroverde eiland te nemen. Haar voornemen is om Bali van Noord naar Zuid door te wandelen en van Sanoer met een zeilboot weer naar Banjoewangi over te steken. Dan gaat de leidster der Selenka-expeditie haar vondsten pakken en expediëren en dan... dat wist de heer Maass niet te vertellen. Vrouwen decidieren heute so, morgen wieder anders!

Schending van Briefgeheim. In artikel 127 van 't Regeeringsreglement leest men het volgende:

„Het geheim der aan de post of andere openbare instelling van vervoer toevertrouwde brieven is onschendbaar, behalve op last van den rechter en in de gevallen bij algemeene verordening voorzien.”

Dat woordje en is er blijkbaar te veel in gekomen, waar de Nederlandsche Grondwet spreekt van last des rechters, in gevallen bij de wet voorzien. Zoals vorengenoemd artikel met dat stopwoordje er bij geredigeerd is, gaf het den procureur-generaal 't middel aan de hand, om de opening van brieven door het openbaar ministerie, ter wille van een gerechtelijk onderzoek, te rechtvaardigen.

De Koloniale Staten waren het echter niet met hem eens en namen met algemeene stemmen op één na de volgende motie aan:

„De Koloniale Staten, van oordeel, dat bij het in beslag nemen ten postkantore en overbrengen ten parkette van den procureur-generaal en het aldaar openen van aan de post toevertrouwde brieven niet gehandeld is overeenkomstig de wet, spreken 't vertrouwen uit, dat het bestuur hieraan alle aandacht zal schenken, en gaan over tot de orde van den dag.”

Intusschen zijn de verdachten, Kletter en Zee-kamp, door het bestuur van Demerara op verzoek uitgeleverd, reeds goed en wel te Paramaribo aangekomen en op kosten van het gouvernement ondergebracht. Beschuldigd van verduistering, is 't maar te hopen, dat zij, ingeval van schuld, door 't briefincident, waardoor men hen op het spoor kwam, niet op de een of andere manier hun gerechte straf ontloopen.

Concessies Gros. Men schrijft uit Nederland aan Onze West, dat de Nederlandsche Surinaamsche GoudMaatschappij, welke na de jongste reorganisatie de concessies Gros in handen heeft, voor de exploitatie een contract heeft aangegaan met een in Engeland en Australië gevestigde firma, welke het recht verkreeg om door middel van baggermolens het zuid, concessie-terrein te bewerken, afgescheiden van de op het plaecr geconstateerde goudhoudende kwartsaderen. De maatschappij heeft zich het recht voorbehouden deze zelve of door tusschenkomst van anderen te ontginnen.

Men hoopt dat de eerste baggermolen over omstreeks zes maanden in werking zal worden gesteld. Voorloopig zal met één molen worden volstaan, waarvan het rendement op ongeveer 240 kilogrammen goud per jaar wordt geraamd. Van deze opbrengst komt 15% of een bedrag van ongeveer 754000 aan de maatschappij ten goede. 't Ligt in de bedoeling der Engelsche firma om, indien de goudopbrengst aan de verwachtingen beantwoordt meerdere molens op het terrein in werking te brengen.

Laat ons hopen, dat deze zaak nu eens goed gaat, waardoor de goud-industrie in Suriname een aardig vlegje zou krijgen en de koloniale kas weer eenige tienduizenden meer zou erlangen.

Commerciële boekhouding. In de Suriname kwam een artikel voor, waarin commerciële boekhouding voor de gouvernementsbedrijven werd voorgesteld als een verderfelijke nieuwigheid, die wat de praktische uitvoerbaarheid betreft, reeds elders schipbreuk zou hebben geleden.

Onze West gaf naar aanleiding hiervan eenige beschouwingen over het nut van zulk een boekhouding en besloot dan, na den stand van het vraagstuk in Nederland te hebben uiteengezet, als volgt:

„Waar thans het bestuur van Suriname het on-

derwerp „Commerciële boekhouding toegepast op gouvernements-bedrijven” in studie heeft genomen, daar heeft het, zooals uit bovenstaande blijkt, den weg ingeslagen, waarop het opperbestuur in Nederland is voorgegaan, en mocht ook hier voor de gouvernements-bedrijven, koloniale vaartuigen en koloniale spoorwegen, een commerciële boekhouding worden ingevoerd, dan zou slechts 't voorbeeld gevolgd worden, dat in Nederland door de besturen der groote gemeenten wordt gegeven. Of de zaak voor onze kolonie van evenveel gewicht is als voor de groote gemeenten in Nederland met haar omvangrijke bedrijven, wenschen wij buiten beschouwing te laten; een feit is het, dat men in het moederland van meening is de commerciële boekhouding in de van overheidswege geëxploiteerde bedrijven niet te kunnen ontberen en dat men aldaar de zaak van genoeg belang acht om zelfs tegen wetswijziging niet op te zien.

Het slot van het breed-opgezette artikel van het blad kan niet nalaten eenige teleurstelling te wekken, waar men in deze voor de kolonie zeker niet onbelangrijke zaak gaarne zijn volledig oordeel had vernomen.

Assurantie bananen-transport. Aan Onze West werd nog uit Nederland geschreven, dat hier te lande onderhandelingen gevoerd zijn over verzekering van het binnenlandsch transport van bananen in Suriname. Die onderhandelingen werden tot een goed eind gebracht door den heer G. van Dien. Deze keert in Suriname terug als agent van een der eerste verzekeringsmaatschappijen. Op inderdaad zeer aannemelijke voorwaarden zal het voor plantages, geïnteresseerd bij bedoeld transport, mogelijk zijn pont en lading te verzekeren tegen ongelukken, gedurende de reis van de plantage naar het stoomschip van den Kon. West-Ind. Maildienst.

Ten aanzien van bedoeld transport valt nog aan de Surinaamsche bladen te ontleenen, dat de stoombarkas Para, bestemd voor het sleepen van ponten, reeds met gunstig gevolg proefgestoomd heeft.

Koloniale Bibliotheek. De gouverneur heeft een commissie benoemd, die maatregelen zal overwegen tot verbetering van den ongunstigen toestand, waarop door Onze West de aandacht werd gevestigd waarin de Koloniale Bibliotheek, wat de lokaliteit aangaat, verkeert. Deze commissie zal van haar te vinden verslag uitbrengen, vergezeld van de noodige voorstellen. Tot leden zijn benoemd de inspecteur van het onderwijs, tevens voorzitter, en de heeren Buiskool, Frowein, Loth, Luitink en Oudschans Dentz, de laatste tevens als secretaris.

Kromo zoek. De Javaan Warsodikromo, die een moord op z'n geweten heeft, heeft weten te ontvluchten en de politie kan hem niet ie pakken krijgen, zoodat een premie van f 50 werd uitgelooft aan dengene, die zoodanige aanwijzing weet te doen dat de politie hem in handen krijgt. Vijf andere gedroste Javanen zouden den man gezelschap houden, zoodat 't wel zaak is dezen desperado zoo spoedig mogelijk weer te knippen.

Van vreemde Koloniën.

De ontwikkeling van Formosa. Het heeft niet kunnen nalaten eenige bevreemding te wekken, de ontwikkeling van Formosa door Japan bij het, Atjeh-debat aan Nederland te zien ten voorbeeld gesteld.

Formosa is voor Japan wat Algiers voor Frankrijk is, zoodat dan ook na den afstand van het

eiland door China in 1896 duizenden en duizenden Japanners derwaarts togen, maar velen zich in hun verwachtingen teleurgesteld zagen door de vijandige houding der oorspronkelijke bewoners van het Maleische ras in de binnenlanden, waardoor hunne vestiging zich tot de ongezonde kuststreken moest beperken.

Terwijl nu de Japanners er al spoedig in slaagden om een onder het Chineesch element der bevolking in de kuststreken uitgebroken opstand te dempen, woedt thans nog de strijd tegen de Maleische oerbewolking voort, die tot hetzelfde resultaat mocht leiden, als tegenover de Ainos op Hokkaido werd bereikt.

Men zal zeggen: er verluidd van dien strijd niets naar buiten. Dat kan ook niet; het Japansche leger telt geen „Wekker” in zijn gelederen en de Japansche censuur is streng. Dit ondervond nog onlangs een Engelsch redacteur te Soeol, die voor de keuze werd gesteld de waarheid voor zich te houden of uit 't land te worden gezet, terwijl zelfs een zoo welwillend criticus als de eerwaarde heer lord William Gascoyne-Cecil, die begon met te verklaren, dat hij er geen oogenblik aan dacht den Japanschen soldaat een blaam aan te wrijven, niet kon nalaten na een kijkje in Korea te hebben genomen, dezen naast moed en vaderlandsliefde de volgende eigenschappen toe te kennen, als: onvoegzaamheid, dierlijkheid, onrechtvaardigheid en onbarmhartigheid, terwijl hij in hetzelfde schrijven, dat de Times in hare kolommen opnam, mededeelt, dat onder de Japansche officieren er velen zijn, die in Duitschland hunne opleiding ontvingen — dat zijn dus de tegenwoordige Japansche hoogere en staf-officieren — en daar doortrokken waren van het denkbeeld, dat de rechte wijze van bestuur was om schrik aan te jagen. Zij moeten wel de meest frappante gevallen straffen, but they are not desirous to do so, verklaart de reverend.

Waar de Japanners nu al zoo optreden tegenover den zachten Koreaan, omtrent welk optreden trouwens genoeg aan 't daglicht kwam, kan men zich, ook al hoort men er niets van, een denkbeeld vormen van wat daar op Formosa voorvalt, waar een zoo verbitterde strijd wordt gevoerd, dat, dit weet men althans, de Japanners er in zes maanden tijd duizend man verloren.

15000 Japanners sluiten thans met blokkhuizen de door de Maleische inboorlingen bezette streek in, waar de kamferbosschen liggen, die de Japanners nu zelve willen exploiteeren. Steeds nauwer zal de kring zich sluiten, totdat er niet meer behoeft te worden gevochten — faute de combattants eenerzijds.

De ontwikkeling van Formosa door Japan! Is dat nu een voorbeeld, aan Nederland te stellen?

Het is de meest nuchtere politiek, die Japan hier volgt, dat naar het voorbeeld van den Angelsaks, die in het gebied der Vereenigde Staten, op Nieuw-Holland, Tasmanië en Nieuw-Zeeland den inboorling, die het vaaide zich tegen zijn massale nederzetting te verzetten, geheel of nagenoeg geheel uitroede, nu op het punt staat den Formosaan uit te roeien. En terwijl dat lugubere werk daar aanhoudt, de Japansche pers schreeuwt, om het toch kort met die menschen te maken, die de ontginning tegenhouden der kamferbosschen en van de delfstoffen, die het binnenland in zijn schoot moet bergen, waarvoor de concessien immers uitsluitend aan Japanners zullen worden verleend, vormt zich in het veroverd, gezuiverd gebied een Nieuw Japan, waar voor men nu in stomme bewondering blijft staan waar men geen woorden sterk genoeg weet te vinden om zelfs de partiële ontginning van den Indischen archipel als kapitalistische uitbuiting ten be-

FEUILLETON.

De geschiedenis van een Dandang.

Uit Buitenzorg schreef men aan het Soer. Handelsblad het volgende grappige verhaal:

Als men ooit iemand een gemeen koopje heeft geleverd, dan is het aan Itik, eerzaam burger van Gadok, nabij Buitenzorg. Hij is een man in goeden doen, gehuwd met een aardig jong vrouwtje.

Itik is een weinig jaloersch uitgevallen; als vrouwtje eens naar den pasar van Bogor wilde gaan, dan had hij er veel op tegen. In de stad zijn zoo veel onbeschofte menschen, die 't haar maar lastig zullen maken, en zoo denkt hij in zich zelf: haar 't hoofd op hol brengen. Daarom doet hij alle boodschappen op den pasar zelf; 't vrouwtje zorgt, dat het erf geveegd wordt en de rijst lekker is gekookt.

Perloe moest er onlangs een nieuwe dandang worden gekocht; de blikken dandangs zijn wel goedkoop doch in een minimum van tijd zijn ze versleten; daarom vond zij het beter, dat een stevige koperen dandang werd aangeschaft. Itik zou tot scha en schande ondervinden, dat koperen dandangs sterk zijn.

Keurig uitgedost ging Itik pasarwaarts met goedgevulde beurs, mooie zilveren ring met grooten steen aan den vinger, zakdoek met een puntje uit den bovenjask gestoken, zilveren horloge op zak, de groote gouden ketting goed zichtbaar gedragen. De dandang was spoedig gekocht, hier en daar werd een praatje gemaakt met een goeden kennis, wat ge-

geten en gedronken werd er natuurlijk ook. Wie heeft ooit een inlander uit zien gaan, zonder dat er wat nats en droogs geschapt moest worden? Hooge oomes had hij zien rijden deftig in den landauer gezeten, den hoogen hoed op.

Onwillekeurig zette Itik de dandang op; parmantig loopende had hij wel iets van een toean besar. Straks als hij thuis kwam, zou hij met den dandang op het hoofd thuis binnen gaan.

Een straatroover had gezien hoe Itik den dandang als hoed gebruikte; zacht naderde hij hem van achteren, een formidabele slag boven op den dandang gegeven deed het ding over het hoofd van Itik schieten, neus en kinvel werden beschadigd; muurvast zat dat hoofd in de kookmachine.

Een akelig gebrul stootte Itik uit, doch daar gaf de straatroover niets om, in een minimum van tijd was hij in het bezit van beurs, horloge, ketting, ring en zakdoek. Daarna verdween hij.

Als een bezetene danste Itik heen en weer over den postweg, vergeefsche pogingen doende zich te bevrijden van den dandang.

Akelig klonk het geroep van: toelong, toelong! Gelukkig schoten er helpers toe, doch de dandang zat muurvast. Een hield Itik vast bij de beenen, de ander trok boven aan den dandang en steeds harder brulde Itik; die meende, dat men hem zijn broek wilde ontstelen.

Eindelijk gleed de dandang weer over Itiks hoofd, het bloed liep hem langs kin, neus en voorhoofd; razend was hij, toen hij bemerkte, hoe men hem bestolen had, en nog razender werd hij, toen de helpers niet konden nalaten te lachen.

Boeaja's en dandangs vervloekte hij, en holde naar huis, om aan vrouwlief te vertellen, wat een allernaarst avontuur hij gehad had.

Doch toen de vrouw hoorde, wat er gebeurd was, moest zij ook lachen. Zij vond het allernaarste naamst, dat haar man zoo bestolen was, doch als ze dacht, hoe hij met den dandang over 't hoofd geslagen, had gedanst op den postweg, schoot zij in den lach.

Een aanklacht werd ingediend, en de zaak onderzocht door den demang. Bestolene en bevrijders verschenen voor het politiehoofd. Diep verontwaardigd keek Itik het hoofd aan, toen deze hem vroeg of hij niet gezien had, wie hem bestolen had? „Pigi mana boleh djadi, toean demang, saia poenja kepala ada dalem dandang.”

En ook 't politiehoofd schoot in den lach en zelfs de bevrijders wendden 't hoofd om, ze moesten ook lachen, als ze weer dachten aan de dulle sprongen van Itik.

En als men den boeaja pakt en hij voor den politierechter komt, bestaat er kans, dat ook deze zal lachen als hij 3 maanden krakal uitdeelt.

Als Itik thuis een grooten mond heeft, dan vraagt 't vrouwtje, of hij niet eens naar Buitenzorg wil gaan om een dandang te koop, en is hij onder een hoedje te vangen. Vrouwlief doet thans zelf inkoop op den pasar te Bogor. Itiks prestige heeft veel, zeer veel geleden.

wat luguberen raad om het uitroeiingswerk op Atjeh wat meer effectief ter hand te nemen dan thans, nu tegenover 18000 gevallen in 10 jaren toch een aanwas van wellicht tienmaal zooveel staat, opdat met de vreedzame ontginning van het land, ten behoeve van den vreemden indringer, een aanvang kunne worden gemaakt; eene consequentie, zóó wreed, dat wij geneigd zijn aan te nemen, dat hier slechts een scherts beoogd werd.

De ontevreden luitjes van Singapore. Aan de Times werd uit Singapore geseind, dat de wetgevende raad der Straits Settlements drie dagen lang over de begroting voor 1908 heeft gedebatteerd, waarbij verschillende artikelen alleen met de stem van den gouverneur als beslissende stem werden goedgekeurd, terwijl de niet-ambtelijke leden zich evenzeer tevergeefs verzetten tegen de hooge militaire uitgaven, welke voor 1907 op 20500 ponden sterling zijn geraamd, d. i. het vijfde deel van de in totaal op ruim 10 miljoen dollars (Straits-) geraamde uitgaven, terwijl in 1908 door het moederland slechts 98000 ponden sterling als bijdrage der kolonie in de kosten der militaire bezetting was verlangd.

De begroting voor 1908 dezer kolonie wijst tegenover vorenstaand bedrag aan uitgaven een raming van inkomsten tot een bedrag van nagenoeg 9.700.000 dollars (Straits) aan, zoodat op een tekort ad ruim 400.000 dollars werd gerekend. Dit tekort zullen de niet-ambtelijke raadsleden zeker getracht hebben, doch tevergeefs, door eene vermindering der militaire bijdrage aan het moederland te elimineeren.

Onder het hoofd: openbare werken en gebouwen, zien we voor deze kolonie in 1908 eene som van 213.549 dollars meer uitgetrokken dan voor 't loopende jaar, en wanneer we nu nagaan, wat dan in 1908 al zoo nieuw bijgebouwd zal worden, kan het niet nalaten onze aandacht te trekken, dat hieronder voorkomen de volgende werken: een opium-fabriek te Telok Banga (Singapore), en gebouwen en bureaux voor de pacht van opium en sterke dranken te Penang.

Men schijnt dus in de Straits-Settlements er niet op te rekenen, dat het opium-middel er in de eerste jaren zal worden losgelaten, wat dan ook zeker wel de wijste partij zou zijn — in Engelsch-Indië bestaan op 't oogenblik bv. al reeds cocaïne-kroegen, waar de gasten zich met cocaïne laten inspuiten, om den gewenschten roes te erlangen, en zoo zouden ook in de Straits cocaïne en anti-opium-pillen het opium vervangen, waarbij niet alleen de staat, maar ook de opium-schuijvers van nu de lijdende partij zouden zijn.

Positieve politiek. Toen, nu twee jaar geleden, de socialistische burgemeester van Lyon, Augagneur werd aangewezen om generaal Gallieni als gouverneur-generaal van Madagaskar op te volgen, maakte men zich in Fransch-koloniale kringen ernstig ongerust over de gevolgen van dien maatregel.

Men kende toch den heer Augagneur als een diegenen, voor wie niets deugde in het over het groote eiland gevoerd bestuur, dat hij onder andere het autoritair karakter tegenover den inboorling verweet. En nu, na twee jaren, zijn in hoofdzaak de oude toestanden niet alleen in eere hersteld, maar verscheen van de hand van den heer Augagneur, die op het oogenblik met verlof in Frankrijk verkeert, eene brochure, waarin hij ter voorlichting van de Kamer van Afgevaardigden den officiëlen oorlog bepleit, dien hij voor zijn persoon aan de inlandsche protestantsche kerk op Madagaskar wenscht te verklaren.

Op het groote eiland telt men thans 3420 voor den eeredienst bestemde gebouwen, waarvan er slechts 235 buiten het hooge plateau van Imerina vallen, zoodat dan ook buiten de nagenoeg geheel tot het Christendom bekeerde Hova's en Betsileo's, welke de hoogvlakte bewonen, nog slechts 5000 Christenen onder de andere inboorlingen worden aangetroffen.

Van de 3420 voor den eeredienst bestemde gebouwen zijn ruim 1200 aan den katholieken, ruim 2100 aan den protestantschen godsdienst gewijd, waarvan de bediening, wat dezen laatste aangaat, voor drievierden aan vreemde handen is toevertrouwd, daar men er slechts 500 aan de Fransche protestantsche zending toebehoorende gebouwen aantreft.

De heer Augagneur verwijt in zijn brochure aan de zending, zoo protestantsche als katholieke, dat zij slechts weinig nut heeft gesticht en zich daarentegen met uitgestrekte goederen heeft verrijkt, waarvoor het haar niet moeilijk viel onder hare discipelen overvloedige en goedkope werkkrachten te vinden, ten nadeele van de eigenlijke kolonisten, maar bovenal neemt hij het der protestantsche zending kwalijk, dat deze, door het gemis eener geestelijke hiërarchie, de stichting eener nationale, protestantsche kerk in de hand werkte.

Het doel, dat de heer Augagneur zich blijkens zijne brochure „*Les missions et la question religieuse en Madagascar*” voorstelt te bereiken, is nu, een verbod te erlangen op het bestaan eener inlandsche, nationale, protestantsche kerk, welke hij een gevaar acht voor de rust in het gewest en de handhaving van het Fransch gezag.

Dat had de generaal Gallieni eens 'n paar jaar geleden moeten voorstellen. Wat zouden er dan 'n banbliksems uit het Lyonsche hoofdkwartier gescho-

ten zijn op het autoritair optreden van het sabel-régimé, dat zelfs het inlandsch geweten zoekt te knechten.

Maar nu staat de heer Augagneur er dan ook zelf voor, en dat verandert natuurlijk veel. De criticus oordeelt veelal naar zijn gevoel, indrukken van het oogenblik en met slechts onvolkomen kennis van zaken toegerust: hij, die er voor staat, ziet de zaken in 't ware licht en handelt daarnaar.

De Fransche koloniale troepen. De wet op den tweejarigen dienstplicht blijkt aan Frankrijk niet te hebben gegeven wat het verwachtte. Men had bij die wet van 21 Maart 1905 gerekend op een totaal van 50000 vrijwilligers, om te voorzien in het tekort, door het nitvallen van een lichte bij het actieve leger. Maar men heeft zich misrekend, die 50000 gereëngageerden zijn er niet en nu tracht men zooveel mogelijk van de koloniale troepen naar Frankrijk terug te brengen om er het tekort aan te vullen.

In de Temps wijst een officier er op, dat dit met het slachten van de kip, die gouden eieren legde, gelijk zou staan.

De koloniale troepen hebben organiek reeds een groote reserve in het moederland, dat daarover ten allen tijde kan beschikken. Maar de bron van aanvulling der koloniale troepen zou volgens dezen schrijver dra opdrogen, wanneer men door de gelegenheid om naar de koloniën te worden gezonden te verminderen, de groote attractie voor het avontuurlijk deel der natie ging benemen. Er wordt nu reeds onder de koloniale troepen steen en been geklaagd, dat ze zolang in het moederland worden vastgehouden, en toen onlangs 2 korporaals en 40 man naar China moesten vertrekken, werden de aangewezenen bestormd met verzoeken om ruiling met geld nog op den koop toe er bij. Slechts één ging er op in, terwijl de beide korporaals een bod van 500 franken afsloegen om zelve eens wat meer van de wereld te zien.

Bestond er zoo'n geest ook maar onder onze ambtenaren, wie men niets buiten 't moederland kan opdragen, of ze komen met eischen voor den dag, waarvan 'n burgermanshuishouden — 't traditonneele — eenige jaren zou kunnen bestaan.

INGEZONDEN.

Periculum in mora.

Een half jaar geleden schreef ik in dit blad een stukje, getiteld: „Een drietal onbillijke bepalingen tegenover Oost-Indische Ambtenaren en Officieren en hunne Weduwen en Weezen.”

Eén van die onbillijke bepalingen, wel de gewichtigste van het behandelde drietal, nl. art. 25 van de wet van 9 Mei 1890, regerende de pensioenen der burgerlijke ambtenaren in Nederland, zal eerlang in de Staten-Generaal in behandeling komen en vermoedelijk wel bestendigd worden. Zoo toch is het ontwerp, ingediend door den Minister van Financiën, in deze doende wat toch eigenlijk des Ministers van Koloniën is.

Ik herhaal hier eenige regels uit het hierboven bedoelde stukje:

„Dit artikel schrijft een aanzienlijke korting voor op het pensioen.

„...Indien een gepensioneerde, wiens pensioen uit de inkomsten van den Staat of uit die van zijn koloniën en bezittingen in andere werldeelen wordt gekweten, herplaatst wordt in eene betrekking, waaraan uitzicht op burgerlijk pensioen verbonden is.....”

Hoe kwam onze wetgever er toch toe om bij een regeling van de pensioenen zijner burgerlijke ambtenaren zich opeens te herinneren, dat hij ook de hoogste wetgever voor Indië is en zoo en passant tevens eene voorwaardelijke vermindering van de pensioenen der Indische ambtenaren en officieren te decreeteeren?

Waarom moesten Nederlanders, die in het groote Nederland buiten Europa den Staat gediend hebben, beneden buitenlanders geplaatst worden door het voor hen, bij wet, ondoenlijk te maken in 't Rijk binnen Europa als ambtenaar te dienen? Natuurlijk was hier protectie voor de Nederlandsche ambtenaren het doel, maar was zulk eene protectie, of liever begunstiging, gerechtvaardigd? De gepensioneerde Indische ambtenaar heeft hier voor vele, wellicht twintig of meer, jaren van „zijne gelijke aanspraak op het bekleeden van waardigheden, ambten en bedieningen” afgezien, wat ten voordeele kwam van de ambtenaren en officieren hier te lande. Is dit een reden om hem, op indirecte wijze, voorgoed van ambten uit te sluiten? Hij ontvangt zijn pensioen uit eene landskas, geheel onafhankelijk van de Nederlandsche schatkist.

Vele Indische ambtenaren en officieren gaan, al of niet vrijwillig, nog in de volle kracht van hun leven zijnde, met pensioen. Velen zouden graag werk vinden, bij voorkeur als ambtenaar, in overeenstemming met hunne opleiding en hun vroegeren arbeid.

Maar nu kunnen zij alleen terecht voor enkele weinige betrekkingen in openbaren dienst. Men heeft er soms wat op gevonden.

De toestand, geschapen door het aangehaalde artikel 25, is een overblijfsel van vroegeren protectiegeest, waarvoor geen plaats meer zijn moest in onze wetten. Art. 25 is een onbillijkheid tegenover de gepensioneerde Ned.-Indische ambtenaren en officieren en moest maar zoo spoedig mogelijk verdwijnen. Doch we hebben hier te doen met een wet en daarom mogen we ons hiervan niet te veel voorstellen.

Doch reeds een half jaar, nadat ik dat schreef, komt de gelegenheid open om aan die groote onbillijkheid een einde te maken. Als een gepensioneerde O.-I. ambtenaar in plaats van in Nederland in 't buitenland, bijv. in Frankrijk, gaat wonen en hij wordt daar tot eene openbare betrekking benoemd, zoo verliest hij geen cent van zijn pensioen. *) Indië en Nederland hebben toch ieder hun eigen kas, evengoed als Frankrijk en Nederland. En waarom moet nu eene pensioenswet voor het moederland voorschrijven, dat aan Indische gepensioneerden in bepaalde gevallen een deel van hun wettig pensioen, en wel tot 50% toe, zal onthouden worden?

Ik meen, dat het nu tijd is voor alle O.-I. officieren en ambtenaren met verlof of met pensioen, om gezamenlijk te requesteeren en verder alle wettige en gepaste middelen aan te wenden om te verkrijgen, dat die kortingen op onze pensioenen verdwijnen.

En wij hebben daarbij een bondgenoot gevonden, aan wiens woorden de leden van de Staten-Generaal zeker de grootste aandacht zullen schenken. In het nummer van het Algemeen Handelsblad van gisterenavond komt een artikel voor van Dr. P. v. Geer, Ond-Hoogleraar, Wisk. Adviseur aan het Ministerie van Koloniën. Ik neem uit dat artikel het volgende over:

„Volgens een juistere opvatting is pensioen een deel der belooning, dat onder bepaalde omstandigheden volgens wettelijke regelen wordt toegekend en waarvoor ook door den ambtenaar gedurende zijn werkzaamheid wordt bijgedragen.

Daarom acht ik de opmerking in het voorloopig verslag volkomen juist, volgens welke het stelsel van korting op pensioenen onvoorwaardelijk moet veroordeeld worden. Het eenmaal volgens wettelijke regelen toegekend pensioen is een deel van de belooning voor bewezen diensten en daardoor geheel onafhankelijk van hetgeen de ambtenaar na zijn pensionneering verriicht. Bewijst hij opnieuw diensten aan den Staat, waaraan een vooraf vastgestelde belooning is verbonden, dan gaat het niet aan, hem daarvoor een deel van het vroeger toegekende pensioen te onthouden.

Ik vertrouw, dat de vertegenwoordiging na grondig onderzoek dezer zaak op den door den Minister voorgeslagen weg zal terugkeeren en zich alsnog — behoudens de gemaakte uitzondering — zal verklaren vóór het beginsel, dat van eenmaal toegekende pensioenen geen korting zal worden geheven.”

Tot zoover de heer Van Geer, wiens artikel ik met instemming van het begin tot het einde gelezen heb. En nu bedenke men hierbij nog dit. De heer Van Geer wil voor den gepensioneerden Nederlandschen ambtenaar, herbenoemd tot eene Nederlandsche staatsbetrekking, volle behoud van het hem toegekende pensioen. Als dit principiëel juist is, en ik geloof dat dit inderdaad het geval is, dan is de korting op het pensioen wegens inkomsten uit de geldmiddelen van een Staat (Ned.) die een schatkist heeft, onafhankelijk van die van het land (Indië), waaruit het pensioen voldaan wordt, m. a. w. dan is de korting op ons Indisch pensioen, bij vervulling van een staatsbetrekking in Nederland, dubbel onbillijk. Daartegen moeten wij op gepaste wijze protesteeren.

Indische ambtenaren en officieren, nog in dienst of reeds gepensionneerd, die met de strekking van dit artikel meegaan, worden uitgenoodigd aan ondergeteekende een briefkaart te zenden. Daarop behoeven maar een paar woorden te staan, bv.: Betuige instemming artikel tegen korting op pensioen. En daarbij duidelijk en volledig adres. Komt een voldoende getal briefkaarten binnen, dan zullen belangstellenden verzocht worden, eene vergadering bij te wonen, waarop ook nog wel andere zakelijke pensioen-grievens te berde gebracht kunnen worden.

Schrijver dezes zal casu quo het Hoofdbestuur van Oost en West vragen, of het niet op den weg van deze Vereeniging ligt zich voor de quaestie te interesseeren en wil het Hoofdbestuur of anders 't Afdeeliningsbestuur deze zaak in handen nemen, dan geef ik dadelijk, want spoed is noodig, alle ingekomen briefkaarten aan dat Bestuur.

Aan het Kof. Weekblad mijn dank voor de plaatsing.

's-Gravenhage, Conradkade 60, 13 Nov. '07.

M. J. WIESSING.

*) En zijn zoons zijn vrij van militairen dienst. Een negatieve band om de Nederlanders aan Nederland te binden!

Boekaankondiging.

In dank ontvingen wij twee zeer nuttige werken

betreffende onze West-Indiën ter kennismaking en aankondiging.

1. Een zeer uitvoerig werk over Curaçao met tal van vakkundige verhandelingen en wenken tot verbetering van den landbouw aldaar, als middel ter verheffing der Kolonie, door *H. A. B. B. B.*, oud-landbouwkundige der kolonie, die dus uit persoonlijk onderzoek spreekt. Dit belangrijke boek, met 14 afbeeldingen, uitgegeven door „Cultura”, vereniging van oud-leerlingen der Rijksinrichtingen v. Land-, Tuin- en Boschbouw-onderwijs te Wageningen, bij de firma A. v. Loon, Tiel, verscheen reeds in April j.l. en werd ons toen ter recensie toegezonden, doch kwam door toevallige omstandigheden, buiten onze schuld, eerst onlangs in onze handen, vandaar deze late aankondiging. Wellicht hebben reeds velen onzer lezers — evenals de koloniale specialiteiten der Tweede Kamer, zooals uit de jongste behandeling der Ind. begroting bleek — er kennis mee gemaakt. Voor hen, die hiertoe nog niet in de gelegenheid zijn geweest, ligt het ter beschikking op de leeskamer onzer vereniging: Heulstraat 19, den Haag. Het is zeer onderhoudend geschreven, zooals blijken kan uit de conclusies van den schrijver, die wij hier aanhalen:

Wat Curaçao noodig heeft, is een degelijk onderlegd vakman, in de eerste plaats landbouwkundig — veeteelt als onderdeel van het landbouwkundig beschouwd —, maar tevens geen vreemdeling op het gebied van den verwanten tuinbouw en van verdere nevenvakken, in 't kort een man, wien zeker een wetenschappelijke grondslag niet mag ontbreken, maar die zich praktisch veelzijdig heeft ontwikkeld, liefst ook in de tropen, vooral aan een ruimen blik een scherp waarnemingsvermogen paart. Zulk een man zal men gerust de zware taak, die hem op Curaçao wacht, op de schouders leggen. Hij zal een open oog hebben voor het groote belang, hetwelk soms in kleinigheden schuilt, maar tevens ook de groote zaken doorzien en waar noodig, nieuwe wegen weten in te slaan, na ze met oordeel te hebben gekozen.

Een dergelijk man te vinden zal niet zeer licht zijn, maar zeker wel gelukken, wanneer de door hem in te nemen positie een begeerenswaardige gemaakt wordt. Nedertand heeft op landbouw-gebied reeds meer dan één man geleverd, aan wien hooge eischen werden gesteld, ook dezen zal men wel vinden.

De leider moet onder zich hebben een landbouwkundige en een tuinbouwkundige, die hoofdzakelijk belast moeten worden met de leiding der gouvernementsplantage en van den kultuurtuin, maar die ook uitgezonden kunnen worden, om plantagehouders behulpzaam te zijn bij het invoeren van nieuwe werkwijzen of inrichtingen, om toezicht uit te oefenen op de huurders van gouvernementsgronden of om op de andere eilanden nieuwe maatregelen ten uitvoer te brengen.

Het gouvernement zal zich zeker niet kunnen beperken tot het verlenen van hulp aan het hoofdeiland, maar wel voorloopig daarop zijn hoofd oogmerken richten. Toch zal reeds dadelijk de werkzaamheid van den leider en van het overige personeel, zoowel de resultaten, door gouvernementsplantage en kultuurtuin verkregen, ten nutte der andere eilanden kunnen worden aangewend. Heeft eenmaal de organisatie op het hoofdeiland enigermate vasten vorm verkregen, dan zal het betrekkelijk gemakkelijk vallen, haar op de beide andere Benedenwindse eilanden in te voeren. Tegen dien tijd zal op Curaçao personeel zijn gekweekt, dat daarbij de bepalende hand kan bieden.

Zonder bezwaar en, naar het mij voorkomt, buitengewone onkosten kan reeds dadelijk aan de Bovenwindse eilanden de behulpzame hand worden geboden. De geheele op zichzelf staande toestand der eilanden, welke ook weer onderling verschillen, maken een organisatie noodig, wel verschillende van de voor de Benedenwindse voorgeslagenen, maar minder moeilijk tot stand te brengen.

—o—

2. Een handig, zeer duidelijk met tal van tekeningen verlicht boek: „Plantkunde voor de Surinaamsche scholen” door Tj. Nawijn, leeraar aan de Hendrikschool en onderwijzer aan de Normalschool te Paramaribo — bekroond door het Surinaamsche Onderwijzersgenootschap — en keurig uitgegeven door de firma Vonk en Co. te Zeist.

De schrijver zegt in zijn voorbericht o. a.: Twee oorzaken hebben samengewerkt tot het doen ontstaan van dit boek: ten le de behoefte, die ik zelf bij mijn onderwijs in de kennis der natuur in de verschillende klassen der Hendrikschool gevoelde aan een dergelijk werkje; ten tweede het feit, dat het Surinaamsch Onderw.-Genootschap in 1904 een prijsvraag uitschreef over: Een lees- en leerboekje voor de hoogste klassen der volksschool, handelende over de belangrijkste Surinaamsche vruchten en voedingsmiddelen uit het plantenrijk. Toen in Juli van dat jaar de oproep tot het inzenden van antwoorden vanwege het bestuur dezer vereniging gedaan werd, was een goed deel van het boekje reeds door mij op papier gebracht. Oorspronkelijk bestemd om in eenigszins anderen vorm te verschijnen besloot ik echter mij zooveel mogelijk te houden aan de eischen, door genoemd bestuur gesteld. Voor

zoover mij zulks noodig voorkwam, bracht ik wijzigingen aan, om vervolgens de vrucht van mijn arbeid ter mededinging in te zenden.

Bij het wijzigen van het manuscript ondervond ik, hoe moeilijk het was geheel te voldoen aan de eischen van het Genootschap. Er werd toch niet minder gevraagd, dan „eene beknopte en duidelijke beschrijving van de wijze, waarop met vermelding van het jaargetijde, waarin de plant bloeit en vrucht draagt, van de wijze, waarop zij groeit en van het gebruik van plant en vrucht.”

Verder waren „aanwijzingen omtrent de teelt gewenscht” en eindelijk moest het „in eenvoudigen stijl behandelen al de vruchten en planten, welke in Suriname inheemsch, algemeen gebruikt worden, ten einde meerdere bekendheid met onze inheemsche gewassen te verspreiden. Een oogenblik dacht ik er aan af te zien van mijn plan tot mededinging, daar het mij voorkwam, dat het onmogelijk was in een eenvoudig schoolboekje, geschreven voor kinderen, die van plantkunde niets geleerd hebben, te leveren wat hier gevraagd werd. Evenwel zond ik mijn werk in en de jury, bestaande uit de heeren: dr. H. D. Benjamins, inspecteur van het onderwijs in Suriname, dr. C. J. J. van Hall, inspect., van den Landbouw in West-Indië en C. R. Frowein, hoofd der Comenius-school, achtte mijn werkje der bekroning waard, doch oordeelde sommige wijzigingen wenschelijk. Met belangstelling heb ik kennis genomen van het rapport der jury en ik moet erkennen, dat de gebreken, waarop zij wees, bestonden.

Over het gebruik van het boekje ten slotte nog een enkel woord. Het zou geheel met mijne bedoeling in strijd zijn, wanneer het gewoon als „lees”-boekje werd gebruikt. Wie het deed, zou beter doen het niet in gebruik te nemen, want hij zou in geen geval het doel bereiken, hetwelk met plantkunde in school wordt beoogd: den kinderen te leeren opmerken in de natuur, hun oog te openen voor wat schoon en belangrijk is in de plantenwereld van 't land, waarin zij leven. Het boekje behoort niet meer te zijn dan een leidraad: het kan wellicht den onderwijzer te hulp komen door het aangeven van de stof, maar hij behoort er boven te staan. Alleen dan zal hij het met vrucht kunnen gebruiken, wanneer hij zich door nauwgezette studie in staat heeft gesteld de leerstof te beheerschen. Hierbij bedenke hij, dat ik een schoolboekje, niet een studieboek voor onderwijzers heb geschreven. Alleen de laatste drie lessen zijn niet voor de leerlingen bestemd: ik zou ze beschouwd willen zien als een zeer korte samenvatting van hetgeen een eenvoudige plantkunde, welke de Surinaamsche onderwijzer zich zelf bij gebrek aan andere lectuur zou moeten scheppen, behoort te bevatten.

Dat voor een goede behandeling der leerstof de plant zelf geheel of voor een deel als aanschouwingsmateriaal aanwezig behoort te zijn; dat een schooltuintje goede diensten kan bewijzen, wanneer de onderwijzer lust gevoelt zijn vrijen tijd te gebruiken om zich geschikt te maken tot het in gebruik nemen van dit leermiddel — iets, dat minder gemakkelijk is dan het schijnt —; dat ik met mijn landbouwkundige opmerkingen geenszins bedoel van onze schooljongens kleine landbouwers te maken — de lagere school is geene vakschool —; me dunkt, dat dit alles van zelf spreekt.

Ten slotte aan lezers en gebruikers het verzoek mij hun op- en aanmerkingen niet te onthouden. Dit praktische boekje, dat voor den zeer matigen prijs van f1 te krijgen is, zal zeker zijn weg wel vinden.

Officieele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 18 October 1907.

Civiel Departement.

Ontslagen: op verzoek, eervol uit 's lands dienst de resident van Besoeki, E. M. van den Berg van Heineoord;

op verzoek, eervol uit 's lands dienst, de onderwijzer der 1e klasse bij het openbaar Inl. onderwijs, Mas Sastra Widjaja en de Inl. leeraar in de res. Menado, J. Wuaten;

eervol, uit 's lands dienst, de gewezen klerk ter griffie van den landraad te Soemenep (Madoera) L. B. Hartsteen.

Ontheven: eervol van de waarneming der betrekking van afdeelingsschef bij het Dep. van Landbouw Dr. Ch. Bernard.

Benoemd: tot resident van Besoeki, de ass.-res. van Djember, J. Bosman;

tot controleur bij het B.B. op de bezittingen buiten Java en Mad., de ambtenaar op non-activiteit, W. F. J. Kroon, laatstelijk secretaris der res. Palembang.

Ontslagen: op verzoek, eervol uit 's lands dienst, de patih's van 't regentschap Sidoardja (Soerabaja) Raden Niti Prodjo en van het regentschap Grisse (Soerabaja) Mas Soemo di Ardjo en is aan laatstgenoemde toegekend de titel „Raden”.

Benoemd: tot patih van Sidoardjo, de wedono van Porrang, Mas Ngabehi Sariokoesoemo;

tot patih van Grisse, de wedono van Djombang, Raden Ngabehi Kromodjojo Adi Arodjo.

Militair Departement.

Ontslagen: op verzoek, wegens volbrachten diensttijd, eervol, de officier van gezondheid der 1e klasse J. H. Anschutz.

Uit de Javasche Courant van 22 October 1907.

Civiel Departement.

Verleend: wegens langdurigen dienst, één jaar verlof naar Europa, aan den ass.-res. van Anjer (Bantam), A. H. H. S. Hermens;

wegens ziekte, een tweejarig verlof naar Europa, aan den inspecteur voor de landelijke inkomsten, enz., C. J. Hasselman;

een buitenlandsch verlof aan den notaris, tevens vendumeester te Magelang, C. P. A. Boelen.

Ontslagen: op verzoek, wegens ziekte, eervol, de commies op het residentiekantoor te Pekalongan A. van Zuiden;

op verzoek, eervol, de klerk bij het post- en telegraafkantoor te Tandjongbalei, G. J. Munters;

wegens ziekte, eervol, de asp.-controleur bij het B.B. op de bezittingen buiten Java en Mad., J. F. O. Lange;

wegens lichamelijke ongesteldheid, eervol, L. H. de Bas, laatstelijk onderschout voor de politie te Semarang;

Benoemd: tot voorzitter van de landraden te Cheribon en Koenigan, Mr. L. S. Louwes;

tot commies op het res.kantoor te Pekalongan, N. W. Bastiaans;

tot tijdelijken vervanger van notaris C. P. A. Boelen te Magelang, de candidaat-notaris L. L. H. R. Scipio Blume;

tot magazijnmeester 1e klasse bij de Staatsspoorwegen op Java, A. G. Behouden;

tot lid van den gemeenteraad van Batavia, Bachram, commandant van Pendjaringan;

tot hoofdkantoorchef bij den post- en telegraafdienst, de kantoorchef 1e klasse H. F. den Hartog;

tot kantoorchef 1e klasse, de 2e klasse G. C. Ph. Brunet de Rochebrune.

Ontslagen: op verzoek, eervol uit 's lands dienst, de ass. wedono van Taloen (Pekalongan) Mas Soerodjojo, de wedono's van Bareng (Soerabaja) en Modjosari (Soerabaja), Mas Ngabehi Ardjo Adipoetro en Ngabehi Djojokoesoemo.

Benoemd: tot wedono van Boelang, Raden Poerbonota; van Modjosari Mas Soemodiporo; van Bareng, Mas Ngabehi Soemodiporo; van Karangbndrigoen, Ngabehi Adiardjo; van Plosso, Raden Maroelo Tonojo, allen in de res. Soerabaja;

tot tijdelijk Inl. officier van justitie te Banjoewangi, Raden Ario Soedjokoesoemo.

Militair Departement.

Verleend: wegens ziekte, een 2-jarig verlof naar Europa, aan den 1en luitenant der infanterie L. J. Dufour.

Gesteld: op nonactiviteit, buiten bezwaar van den lande, de 1e luitenant der infanterie K. W. Bogaard

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap 1907, No. 6.

Reis van Goras langs de Bédidi naar Ginaroe en over Woméra weer naar Goras (vierde voetreis in het bergland van Z.W. Nieuw-Guinea), door I. S. A. van Dissel, met kaart. — Een poging tot verbetering der kaarten van Noord-Sumatra, door W. Cornelis. — Verdere exploitaties aan de Zuidwestkust van Nieuw-Guinea, door R. L. A. Hellwig; met kaart. — Toevoegingen tot den onderzoekings-tocht-Hellwig in April 1907 per Gouv. Mar. S.S. „Spits”, door K. M. van Weel. — De jongste wijzigingen van den Indischen Paketvaartdienst in „de Groote Oost” door W. F. Gerdes Oosterbeek. — Litteratuur O.-I. Archipel.

Wekblad voor Indië 1907, No. 26.

Het begrip „ambtenaar” in Indië, door B. — De Indische voorwerpen in het Rijksmuseum, door Gabriël. — P. Ph. Lincklaen du Cloux: Met een foto. — Langs Bolaang en Amoerang naar Menado, met tekening, door J. E. Jasper. — Een nieuwe zangeres naar Indië, met foto. — Bandjir te Padang, met foto's, door Aqua. — De omzwervingen van La Sinrang, met foto's. — Indrukken van den dag, door Corax. — De doopceel van een interessanten Oosterling (de Zuurzak), door F. P. H. Prick van Wely. — Enz.

Onze Eeuw, November 1907.

Curaçao in 1803—1804 (I), door P. A. Euwens.

Indisch Genootschap, Vergadering van 22 Oct. 1907.

De wenschelijkheid van een georganiseerden gezondheidsdienst voor Java en zijn uitvoerbaarheid, door Dr. Th. de Vogel.

INDISCHE VENDUTIE

Malakkastraat 74,
Den Haag.

Is het Soliedste Adres voor hen die KOMEN om zich te instaleeren en voor hen die hun Inboedel 't voordeeligt van de hand wenschen te doen, zonder kosten voor den inzender.

Bergplaats voor Inboedels.
Verhuizingen en
Transporten.

GEOPEND van 9 tot 5 uur.
(Zondags gesloten.)

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
's-GRAVENHAGE.

Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,
hoek PERPONCHERSTRAAT - DEN HAAG.

Logies te verkrijgen

per maand, per week en per dag.

Volledige Badinrichting in huis.

A. SCHARENBERG.

Hofleverancier.

GROOTSTE KEUZE
Thee- en Presenteerbladen,

Zheeserviezen,

Koffiestelletjes, Bouilloirs,

enz. enz., enz.

's-Gravenhage, Hoogstraat 15.

M. van Grieken.

Behangerij, Beddenmakerij, Stoffeerderij.

Leverancier der Vereeniging OOST EN WEST.

Brengt door dezen onder d'aandacht, dat 't adres mijner Ateliers en Magazijnen is **verplaatst** van de **Netscherstraat 108**, naar de

Jan Hendrikstraat 23a.

Verhuizingen in gesloten
Tappisières ONDER GARANTIE.

Vacant.

Rechtskundig Bureau
„DE ADVOCaat EN PROCUREUR.”

Directie: L. N. DUIN & Co.,

Gerard Doustraat 65, AMSTERDAM.

Belast zich met de Verdediging van Burgerlijke en Strafzaken voor alle Rechtbanken en Kantongerechten in Nederland en Buitenland. Biedt accoorden aan in en buiten faillissement. Spreekt faillietaanvragen tegen en voorkomt processen. Bezorgt gelden op elk solied onderpand, ook met 2 borgens. - Levensverzekeringpolis - Assurantiën.

Levensverzek. Mij. Arnhem,

Maatsch. Kap. Eén millioen gulden (volteekend)

sluit levensverzekeringen en lijfrenten op

bijzonder gunstige verzekeringsvoorwaarden
en tegen lage premiën.

Bijkantoor te Batavia: KALI BESAR.

INDUSTRIEËLEINRICHTING

*tot het vervaardigen van
alle soorten Riet-, Bam-
hoe-, Manden- en Witwer-
ken, alles eigen fabrikaat.*

CARTESIUSSTRAAT 76

DAMES ATTENTIE!

Atelier voor het maken van

Dames- en Kinder-Costumes, Mantels en Reformkleeding naar de nieuwste methode bewerkt. Nette coupe en spoedige aflevering met en zonder bijlevering der stof. Door het geheele land aan huis te ontbieden.

Geeft les aan Dames in het knippen en maken van Costumes Mantels enz.

Aanbevelend,

Mevr. H. W. BLOKBERGEN-VAN DER WAL.

Gerard Doustraat 65 bovenhuis, Amsterdam.

Uitnoodiging tot een bezoek
aan de

Sint-Nicolaas-Etalage
Heulstraat 19.

Oost- en West-Indische Kunst-
nijverheids-artikelen in alle
prijzen.

VERKOOPLOKAAL en THEESALON zullen
van 25 Nov. tot 4 Dec. ook 's avonds van
7 - 9 uur geopend zijn.

Zeer onlangs is verschenen en alom
verkrijgbaar gesteld

De Indische Tafel
door PATTI.

Prijs ingenaaid f0.90 gebonden f1.25.
Zie de gunstige beoordeeling in Het
Koloniaal Weekblad van den 1^e dezer.

Uitgave van M. van der BEEK's
Hofboekhandel, Den Haag, mede
uitgevers van de brochures der Ver.
„MOEDERLAND EN KOLONIËN”.

DEN HAAG.

:- Pension :-
ZORGVLIET
6 Gr. Hertoginnelaan
H. W. G. ROOSEBOOM.

TRANSVALIA,
PRINS HENDRIKSTR. 74.

Wollen- en Halfwollen

ONDERGOEDEREN,

Corsetten, Kousen,

ECHT JAEGER.

Zoko Betawie

Gevestigd in 1880.

Koningin Emmakade 55
DEN HAAG.

Telefoon 2610.

De oudste en meest uitgebreide TOKO voor
Indische ingrediënten voor de RIJST-TAFEL.

Met elk stoomschip uit Indië, worden
versche artikelen aangevoerd.

Wederom voorhanden:

GANDARIE ASSEN, VERSCHE KRUIDEN,
KETELLA's ENZ.

Onze Samballans in 21 soorten overtreffen
alle andere fabriakaten.

Siropen als: TAMARINDE VANILLE, ROZEN en GEMBER.

Groot succes hebben wij steeds met onze
THEESOORTEN, van 60 cts. af tot f1.- per
pond. Ook verschillende CHINEESCHE
THEESOORTEN.

PREANGER KOFFIEBOONEN.

Gemakkelijke handleiding voor de
bereiding der Indische Rijsttafel à f0.90.

Dagelijks versche SPEKKOEK,
DODOLS en WADJIEKS.

Herman Voorhoeve,
Bloemen-Magazijn,

Zoutmanstraat 40^C

hoek Prins Hendrikplein,

TELEFOON 1846.

FILIALEN:

Prins Willemstraat 20, Scheveningen.

Adelheidstraat 89, hoek Anna v. Saxenstr.

Den Haag.

Levende Bloemen. 2

2 Kunstbloemen.